

Kovář, Michal

Dějiny české recepce estonské literatury

In: Kovář, Michal. *Estonská literatura v Čechách*. Vydání první Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2017, pp. 11-51

ISBN 978-80-210-8655-5; ISBN 978-80-210-8656-2 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/137031>

Access Date: 03. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

DĚJINY ČESKÉ RECEPCE ESTONSKÉ LITERATURY

Počátky v 19. století

Pravděpodobně první česká ukázka estonské literatury vyšla ve sbírce pozdně osvícenského spisovatele Josefa Matěje Sychry *Powjdatel aneb Sbjrka rozmanitých paměti hodných příběhů, powjdaček, důwtipných nápadů a průpovědj, k poučenj a obweselenj* z roku 1815.¹¹ Sychrova sbírka obsahuje preromantickou povídku *Chwalitebný černokněžníček*, zařazenou i v dalším vydání na čelní místo sbírky.¹² Hlavní postava povídky, livonský baltoněmecký baron Woldemar Fels se naučí estonsky, což okolí přijímá s údivem. V závěru se nicméně ukáže, že tato znalost není zbytečná a baron ji může zužitkovat v důležité záležitosti. Téma mravního rozměru sebevzdělávání člověka a důležitost jeho domněle nepodstatných složek, a to konkrétně znalost menšinového jazyka, je zjevně důvodem, proč Sychra tuto povídku do své sbírky zařadil. Spolu s Josefem Obrem¹³ se totiž domnívám, že povídku *Chwalitebný černokněžníček* Sychra nenapsal, jak totiž předpokládají editoři jejího druhého vydání z roku 1961, nýbrž že ji převzal z nějakého německojazyčného textu pravděpodobně livonské proveniencie. Předlohu se mi dohledat nepodařilo, nicméně obdobný text s názvem *The Universal Genius* vyšel ve sbírce povídek *Moral tales* od Samuela Bentleyho v roce 1831.¹⁴ Bentleyho varianta je značně delší než varianta Sychrova, obsahuje například detailnější popisy baronovy rodiny. Z toho zdá se nepřímo plyne, že Sychrův text, ač vydán dříve, nebyl zdrojem povídky Bentleyovy, nýbrž že

11 SYCHRA, Matěj. *Powjdatel aneb Sbjrka rozmanitých paměti hodných příběhů, powjdaček, důwtipných nápadů a průpovědj, k poučenj a obweselenj*. 1. díl. Jan Jiří Gastl, Brno 1815, s. 1–50.

12 2. vydání In SYCHRA, M. J. *Povídky a jiné práce*. Krajské nakladatelství v Brně, Brno 1961, s. 7–38.

13 OBR, Josef. První estonská povídka. *Lidové listy* 115, 1936, 236, s. 5.

14 BENTLEY, Samuel. *Moral tales*. John Harris, London 1831, s. 75–107.

Bentley i Sychra měli tentýž, leč nám neznámý zdroj. Parafráze cizího textu způsobem rozšíření stafáže je neobvyklá. Podobně by bylo překvapující zjištění, že Samuel Bentley uměl česky. Nevíme totiž, že by Sychrovy povídky kdy vyšly v překladu.

Moralizující povídka má některé pohádkové rysy – například dobrého krále vládnoucího velké říši sousedící s Livonskem. I to však lze spíše přičíst na vrub obecného západoevropského preromantismu, než v tom hledat vlivy estonského folklóru.

První překlad doloženě estonskojazyčného díla do češtiny vyšel v roce 1846 v *Časopise Českého musea* v rámci recenze Jana Erazima Vocela na *Verhandlungen der gelehrten Estnischen Gesellschaft zu Dorpat* (ročníky 1840–1844). Recenze nejdříve podle *Verhandlungen* stručně reprodukuje dějiny estonské literatury, zmiňuje například první estonskojazyčné texty a knihy, estonské překladatele, spisovatele, lexikografy a jazykovědce, kteří se estonštinou zabývali. Počátek estonské, tedy zjevně estonskojazyčné literatury klade Vocel s ohledem na dochované texty až do 17. století, ač připouští, že se estonsky psalo i v dřívějších dobách. V případě snah spisovatelů Vocel nerozlišuje zapsanou ústní slovesnost, její adaptaci a původní autorskou tvorbu. Přestože je výčet dobových spisovatelů a folkloristů poměrně široký a obsahuje i jméno Friedricha Reinholda Kreutzwalda, pozdějšího tvůrce estonského národního eposu *Kalevipoeg*, chybí ve výčtu jméno člověka, který vytvoření eposu inicioval, byl Kreutzwaldovi mentorem a sám také ústní slovesnost sbíral, totiž jméno Friedricha Roberta Faehlmanna. Zvláštní je to kvůli přítomnosti dvou estonských pověstí, jež pocházejí pravděpodobně z Faehlmannova sběru. Jde o pověsti *Wannemunne's Sang* a *Koit und Ämarik*, jež Vocel z německého překladu přeložil do češtiny a za svou recenzi připojil.¹⁵ Vocel je uvádí takto: „Z národních powěstí, we swazcích učené společnosti Derptské obsažených, klademe zde následující dvě, jenž dojmájíce každé srdce milostnau něžností a básnickau půwodností swau, o wlohách dušewních estonského lidu skwělé swědectví dáwají.“¹⁶ Vocelova chvála vynikne v jeho srovnání s finskou *Kalevalou*: „Nalézáme ještě ve swazcích těchto (...) zprávy (...) o powaze a powěrách Čudů a konečně i čudský národní epos, *Kalewala* nazwaný a spíše podiwnau půwodností swau nežli lepostí wynikající, o čemž se zde déle šířiti nemůžeme.“¹⁷ Vocel zde zcela nerozlišuje mezi Finy a Estonci, obojí jsou pro něho Čudové, přičemž ovšem jazykovou (dialektální?) a topografickou příznakovost připisuje „Čudům estonským“, jak je jmenuje. V té době rozšířený analogický vztah mezi „Čechoslowany“ bez přívlastku a „Čechoslowany“ uherskými lze vidět ve Vocelově poznámce pod čarou: „(N)ěkterí

15 (FAEHLMANN, Friedrich Robert.) Vannemunna zpěv – Koit a Ämarik. *Časopis Českého musea* 20, 1846, 2, s. 267–270.

16 VOCEL, Jan Erazim. Učená společnost estonská v Derptu. *Časopis Českého musea* 20, 1846, 2, s. 267.

17 VOCEL, Jan Erazim. Učená společnost estonská v Derptu. *Časopis Českého musea* 20, 1846, 2, s. 270.

spisovatelé na Slowensku wětew uherských Čechoslowanů (...) od jednoty té odtrhnauti se namáhají.“¹⁸

Vliv Vocelovy zprávy o estonských národních snahách na české národní obrození celkem podrobně popsal Vladimír Macura.¹⁹ Bez povšimnutí však zůstala krátká zpráva ze stejného roku, tedy z roku 1846, s názvem *Čudská literatura*,²⁰ popisující soudobý stav finského a estonského písemnictví a jazykovědy. Zdrojem informací v estonské části byly opět *Verhandlungen der gelehrten Estnischen Gesellschaft zu Dorpat*. V článku je zmíněn i Faehlmann, navíc se ve finské části již objevuje atribut „finský“, což se spolu s rozdělením článku na dvě části – finskou a estonskou – zdá poukazovat na uznání dvojího proudu národního obrození a konstruování dvou národních literatur. Širší ugrofinský kontext pak vytvářejí dvě zmínky o sestavení „Syrjaenské“, resp. „Syrjaenické“, t.j. komijské mluvnice – první mluvnický přehled byl z pera švédskofinského jazykovědce Mathiase Alexandra Castréna, druhý z pera německoestonského jazykovědce Ferdinanda Johanna Wiedemanna.

Ve zcela jiném jazykově příbuzenském kontextu se estonská slovesnost objevuje v Čechách v roce 1851. Tehdy František Ladislav Čelakovský vydává svou sbírku *Mudrosloví národu slovanského ve příslovích* a k řeckým, latinským, baltským, románským a germánským paralelám přísloví slovanských přidává i padesát jedno přísloví estonské, převzaté pravděpodobně z druhého vydání Hupelovy mluvnice estonštiny,²¹ jak píše prof. Krikmann.²² Je zvláštní, jak moc je jazykově příbuzenský kontext estonských přísloví u Čelakovského oslaben, resp. že s jedinou výjimkou nejsou pro ukázkou slovanských paralel použita třeba přísloví maďarská, v rámci monarchie jistě přístupnější.

Zmíněná Faehlmannova pověst *Koit ja Ämarik* (v jiných variantách a vydáních *Koit ja Hämarik*) vyšla v různých českých překladech ještě několikrát, poprvé roku 1874 pod názvem *Estonská báje o Koitu a Emarice čili o večerním soumraku a ranním svítání* v Lumíru.²³ Toto vydání také uzavřelo na téměř čtyřicet let první etapu českého romantického zájmu o estonskou kulturu.

18 VOCEL, Jan Erazim. Učená společnost estonská v Derptu. *Časopis Českého musea* 20, 1846, 2, s. 266.

19 MACURA, Vladimír. Eesti keel ja kirjasõna tšehhi ajakirjas aastal 1846. *Keel ja kirjandus* 17, 1974, 10, s. 613–617. Přel. Leo Metsar; MACURA, Vladimír. *Znamení zrodu*. H&H, Praha 1995, s. 160–165; MACUROVÁ, Alena – MACURA, Vladimír. K problematice československo-estonských literárních vztahů. In *Československo-sovětské vztahy*. Sv. 5. Ed. Amort, Čestmír et alii. UK, Praha 1976, s. 107–116.

20 W. H. K. Čudská literatura. *Česká včela* 1846, 88, s. 351–352.

21 HUPEL, August Wilhelm. *Ehstnische Sprachlehre für die beyden Hauptdialekte den revalschen und dorptschen: Nebst einem vollständigen ehstnischen Wörterbuche*. Mitau 1818.

22 KRIKMANN, Arvo. *Eesti lühivormide allikaloost*. [online]. [Cit. 4. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.folklore.ee/~kriku/ALLIK/allik5.htm>.

23 Estonská báje o Koitu a Emarice čili o večerním soumraku a ranním svítání. *Lumír* 2, 1874, 8, s. 94.

Období do 2. světové války

Ve druhé polovině 19. století na sebe pozornost českých folkloristů a literárních vědců strhla finská *Kalevala* a estonský *Kalevipoeg* jí, nemaje v Čechách překladatele Holečkovy velikosti, nemohl konkurovat. Výjimku z nezájmu o estonskou slovesnost tvoří syžet jedné estonské kouzelné pohádky, vydané původně Kreutzwaldem,²⁴ zařazený do studie českého folkloristy a pokračovatele takzvané finské geografickohistorické školy Václava Tilleho.²⁵ Cizí syžety a motivy zpracované ve folkloristických studiích převážně jako paralely k syžetům a motivům domácí ústní slovesnosti (ostatně totéž dělal s příslovími již Čelakovský) je však těžké bibliograficky zachytit. Odkazy tohoto typu na estonskou slovesnost se jistě nacházejí všude možně, za zmínku nicméně stojí kromě Tilleho ještě jeden následovník finské školy, a to folklorista a baltista Jiří Polívka. V jeho kriticko-bibliografickém komentáři k *Lidovým povídkám z českého Podkrkonoší*, zapsaným Josefem Kubínem,²⁶ se vyskytují syžety hned z několika sbírek estonské ústní slovesnosti vedle syžetů z mnoha sbírek pohádek vzdálenějších ugrofinských národů.²⁷

Prvním českým překladem přímo z estonštiny je asi překlad povídky *Seznam* klasika estonského realismu Eduarda Vildeho. Překlad vyšel roku 1912 v brněnském sociálnědemokratickém deníku *Rovnost*.²⁸ Překladatel není uveden, leč je možné, že jím byl kněz působící na jižní Moravě a polyglot Alois Koudelka, podepisující se obvykle pseudonymem O. S. Vetti, který nechtěl být vzhledem k vlastním politickým preferencím s deníkem spojován. Koudelka později přeložil i další Vildeho povídku *Usnutí v kočáře*.²⁹ Koudelka překládal z estonštiny, a tudíž vlastně z estonského překladu, povídky finské symbolistní spisovatelky Aino Kallas *Vojínova matka*³⁰ a *Smrt starého Orga*³¹ a autorku uváděl jako autorku estonskou. To nakonec není až tak překvapivé, přestože Koudelka uměl i finsky a překládal i z finšti-

24 KREUTZWALD; Friedrich. *Esthnische Märchen*. Halle 1869.

25 TILLE, Václav. *Literární studie I. Skupina lidových povídek o neznámém rekovi, jenž v závodech získal princeznu za choť*. Bursík – Kohout, Praha 1892, s. 19–20.

26 POLÍVKA, Jiří. Komentář. In Kubín, Josef Štefan. *Lidové povídky z českého Podkrkonoší. Podhoří západní*. Rozpravy České akademie věd a umění, třída III, č. 57, část 3. ČAVU, Praha 1923, s. 541–818.

27 von LÖWIS of MENAR, August. *Die Baltischen Provinzen. Bd. 5. Märchen und Sagen*. Berlin – Charlottenburg 1916; von LÖWIS of MENAR, August. *Finnische und estnische Volksmärchen*. Eugen Diederichs, Jena 1922; JANNSEN, Harry. *Märchen und Sagen des estnischen Völkes I*. Dorpat 1881; JANNSEN, Harry. *Märchen und Sagen des estnischen Völkes II*. Riga – Leipzig 1888.; KALLAS, Oskar. *Achtzig Märchen der Ljutziner Esten*. Jurjew 1900; KREUTZWALD; Friedrich. *Esthnische Märchen*. Halle 1869.

28 WILDE, Eduard. *Seznam*. *Rovnost* 18. 8. 1912, 186, příl., s. 261–264.

29 WILDE, Eduard. *Usnutí v kočáře (z Kogutud teased)*. *Lidové listy* 8, 1929, 17, příl., s. 2–3. Přel. O. S. Vetti (Alois Koudelka).

30 KALLAS (chybně jako LALLAS), Aino. *Vojínova matka (Sõjamehe ema)*. In *Na táčkách u cizích spisovatelů. Povídky II*. Benediktinská knihtiskárna, Brno 1916, s. 93–98. Přel. O. S. Vetti (Alois Koudelka).

31 KALLAS, Aino. *Smrt starého Orga*. *Vlast* 44, 1927–1928, 1, s. 32–39. Přel. O. S. Vetti (Alois Koudelka).

ny. Aino Kallas totiž sice psala finsky a původem byla Finka, její manžel však byl Estonec a ona sama měla velmi blízko k estonské umělecké skupině Siuru. V jejích almanaších hojně publikovala – obvykle v překladu básníka Friedeberta Tuglase. Většina jejího díla zobrazovala estonské prostředí a vzápětí po vydání finském vycházela v překladu do estonštiny, podobně jako je tomu v případě současných švédskojazyčných autorů Finska či romskojazyčných autorů českých.

Alois Koudelka přeložil ještě povídky bratrů Liivových, *Punnahoo Marri* (správně Punasoo Mari, resp. Punnasoo Marri) od Juhana Liiva³² a *Krvavý groš* od Jakoba Liiva,³³ a jednu povídku s názvem *Babiččina smrt*³⁴ méně známého prozaika Jüriho Parijõgiho, zavražděného později NKVD v době první sovětské okupace Estonska. Především však Koudelka uvedl do českého literárního kontextu estonského realistu A. H. Tammsaareho.³⁵ Alois Koudelka byl tedy první systematický překladatel estonské literatury, navíc překládal přímo z estonštiny.

Linie estonsko-finské jazykově příbuzenské rekontextualizace byla narušena ve prospěch rekontextualizace na základě politicko-geografické blízkosti několik dní po vyhlášení nezávislého Estonska a dva dny po breštlitevském míru článkem *Estonci* z 5. března 1918.³⁶ V tomto článku přináší Jan Pátek ukázkou osmiveršové estonské lidové písně a klade epickou estonskou písňovou tvorbu obecně do protikladu k lyrickým písním lotyšským. Srovnání je zajímavé i přesto, že by už dnes asi před kritikou neobstálo.

Hlavní srovnávací linie, alespoň pro ústní slovesnost, nicméně zůstává. V roce 1922 vyšla v *Lidových novinách* recenze na sbírku Augusta von Löwis of Menar *Finnische und estnische Volksmärchen*³⁷ a estonské i finské pohádky byly hodnoceny společně jako tiché, máloslovné a smutné – v kontrastu k pohádkám jižních národů. Von Löwis of Menarova sbírka v Čechách zapustila kořeny a některé pohádky z této sbírky po válce zařadili do své antologie *Strom pohádek z celého světa*³⁸ i Vladislav Stanovský a Jan Vladislav.

32 LIIV, Juhana. Punnahoo Marri (*Igapäevane lugu*). In *Na táčkách u cizích spisovatelů. Povídky III*. Benediktínská knihtiskárna, Brno 1916, s. 65–69. Přel. O. S. Vetti (Alois Koudelka).

33 LIIV, Jakob (chybně jako LÜW). Krvavý groš (*Werehind*). In *Na táčkách u cizích spisovatelů. Povídky II*. Benediktínská knihtiskárna, Brno 1916, s.137–156. Přel. O. S. Vetti (Alois Koudelka).

34 PARIJÕGI, Jüri. Babiččina smrt. *Vlast* 45, 1928–1929, 9–10, s. 411–417. Přel. O. S. Vetti (Alois Koudelka).

35 TAMMSAARE, Anton Hansen. Král a slavík. *Lidové listy* 1928, 89, příl. Lidová beseda, s. 3. Přel. (Alois Koudelka); TAMMSAARE, Anton Hansen. Láska. *Lidové listy* 1925, 238, příl. Lidová beseda 47, s. 101. Přel. O. S. Vetti (Alois Koudelka); TAMMSAARE, Anton Hansen. Slavík a květiny. *Lidové listy* 1925, 244, příl. Lidová beseda 48, s. 205 (105). Přel. O. S. Vetti (Alois Koudelka).

36 PÁTEK, Jan. Estonci. *Národní politika* 36, 1918, 58, s. 1.

37 von LÖWIS of MENAR, August. *Finnische und estnische Volksmärchen*. Eugen Diederichs, Jena 1922.

38 STANOVSKÝ, Vladislav – VLADISLAV, Jan. *Strom pohádek z celého světa*. SNDK, Praha 1958 (1. vydání).

Konstanta estonské literatury v Čechách, pověst *Koit ja Ämarik*, vychází ve 20. letech v novém zprostředkovaném překladu, tentokrát nikoli přes němčinu, nýbrž přes esperanto. Meziválečné esperantistické hnutí bylo jedním z prostorů, v němž se mohli setkávat lidé různého původu, různých konfesí a politických preferencí, a v širším měřítku také často sloužilo k navazování dlouhodobějších mezinárodních kontaktů. Patří k logice věci, že česko-estonskou esperantistickou síť začíná utvářet židovský esperantista Ota (Otto) Ginz, otec Petra Ginze, jednoho z lidí, jejichž mateřštinou bylo esperanto, a šéfredaktora slavného terezínského almanachu *Vedem*. Ota Ginz přeložil pověst *Koit ja Ämarik* podle překladu Hildy Dresen, estonské překladatelky do esperanta.³⁹ Na tento první esperantistický kontakt posléze navazují kontakty další, včetně těch z prostředí esperantistického hnutí katolického.

Mezi válkami vychází ještě několik překladů estonské ústní slovesnosti: anonymní překlad pohádky *Zlodějský učeň*,⁴⁰ tři překlady pohádek – poprvé zřejmě přes ruštinu – rusisty Josefa Kojeckého,⁴¹ pohádka *O andělském mlácení* v překladu V. Hynka,⁴² pohádky *Jak se dostal statkář do nebe*⁴³ v překladu Marty Součkové, která překládala i ústní slovesnost dalších baltofinských národů (např. Livonců a Karelců), a dva krátké seznamy estonských hádanek od Otty Františka Bablera,⁴⁴ který se vedle kanonických děl světové literatury mnohdy věnoval i drobným žánrům ústní slovesnosti, hádankám a příslovím, jejichž překlady publikoval v různých periodikách.

Po vzniku Československa se pozornost veřejnosti obrátila ke státům s obdobným osudem, a tedy i k Estonsku, o němž vycházelo relativně mnoho cestopisných reportáží, ojediněle i s postřehy týkajícími se estonského kulturního života. Oboustrannost tohoto zájmu dokládají tři články z roku 1929, v nichž se píše o manželském páru estonských básníků Marii Under a Arturovi Adsonovi, kteří získali československé státní stipendium ke studiu češtiny a překladům české poezie do estonštiny.⁴⁵ Autor nejzajímavějšího z článků, Josef Obr, napsal, že manželé do té doby překládali přes němčinu, a to básně Vrchlického, Březiny a Sovy. Recipročně Obr zmiňuje i vydávání estonské literatury v češtině, přičemž uvádí tři hlavní fóra: *Lidové listy*, do nichž sám přispívá, *Vlast* a *Hlidku*. V *Hlidce* ani v její

39 Koit a Ämarik, ranní a večerní červánky. *Právo lidu* 37, 1926, 3, příl., s. 3. Přel. O.G. (Ota Ginz).

40 Zlodějský učeň. *Lidové noviny* 30, 1922, 382, s. 11.

41 Kůň a vlk. *Venkov* 22, 1927, 143, s. 6–5. Přel. Josef Kojecký; Liška a vrak. *Venkov* 22, 1927, 113, s. 7. Přel. Josef Kojecký; Liška, vlk a medvěd. *Venkov* 27, 1932, 114, s. 6–5. Přel. Josef Kojecký.

42 O andělském mlácení. *Lidové noviny* 46, 1938, 547, příloha LN dětem, s. 2. Přel. V. Hynek.

43 Jak se dostal statkář do nebe. *České slovo* 23, 1931, 133, s. 2. Přel. Marta Součková.

44 Estonské hádanky. *Venkov* 31, 1936, 102, s. 12. Přel. Otto F. Babler; Estonské národní hádanky. *Venkov* 21, 1926, 73, s. 8. Přel. Otto F. Babler.

45 HELEBRANT, Antonín. Estonsko. *Lidové listy* 8, 1929, 31, s. 1–2; Styky československo-estonské. *České slovo* 21, 1929, 122, s. 7; OBR, Josef. Marie Underová, estonská básnířka, spisovatelka a překladatelka. *Lidové listy* 8, 1929, 41, příl., s. 5. Stejně stipendium získal i další estonský básník Valmar Adams, srov. OBR, Josef. 12. výročí samostatnosti Estonské republiky. *Lidové listy* 9, 1930, 45, příl., s. 4.

následovnici *Hlídkce literární* se mi nicméně nepodařilo žádné estonské dílo najít. Pokud vím, vyšla v ní roku 1893 jen Koudelkova zpráva o finské literatuře.⁴⁶

Samotná Marie Under promlouvá k českému publiku článkem *Kulturní poměry v Estonsku*,⁴⁷ v němž obecně popisuje estonská divadla, státní podporu estonské kultury a nový zákon na ochranu menšin, a článkem *Pohled do estonských snah kulturních*,⁴⁸ v němž vedle zmínek o estonském výtvarném umění a hudbě stručně představila dějiny estonské literatury od ústní slovesnosti a první estonskojazyčné knihy přes *Kalevipoeg* a národně romantickou básničku Lydii Koidulu až po skupinu *Noor-Eesti* (Mladé Estonsko) a její vůdčí osobnost, básníka Gustava Suitse, který svým souputníkům pomáhal rozšiřovat na německou literaturu omezené inspirační obzory k ostatním literaturám západoevropským. Oba její články pravděpodobně přeložil Josef Obr, jelikož Marie Under zase přeložila Obrův článek o svatováclavských oslavách včetně prvních tří strof *Svatováclavského chorálu*. Obrův článek v Estonsku vyšel, o čemž nás zpravily Obrovy domovské *Lidové listy* v nepodepsané zprávě,⁴⁹ k níž byl připojen i překlad chorálu do estonštiny z pera Marie Under.

Josef Obr, ředitel gymnázií v Roudnici nad Labem, Praze a Hradci Králové, pravidelný příspěvatel do *Lidových listů* a zakladatel Československo-estonské společnosti (existovala v letech 1930–1938)⁵⁰ byl pravděpodobně prvním českým estonistou.⁵¹ Přestože Obr z estonštiny mnoho nepřeložil – vyšel mu pravděpodobně pouze překlad Vildeho dramatu *Skřítek*⁵² a překlad dvou pohádek⁵³ –, ve 20. a 30. letech publikoval množství článků o Estonsku a estonské kultuře a napsal i jednu „povídku z minulosti estonské“.⁵⁴ Nejvýznamnější je z našeho pohledu série článků o estonské literatuře.⁵⁵ Obr se v sérii stručně dotýká starších dějin estonské literatury, definuje je jako omezené na tvorbu baltských Němců, dále se věnuje počátkům sběru ústní slovesnosti a vzniku *Kalevipoegu* a přes národní romantismus, Lydii Koidulu a realisty (Vilde) dochází ke skupině Mladé Estonsko. Přináší též

46 KOUDELKA, Alois. Finnsko. *Hlídkca literární* 10, 1893, 5, s. 208–209; 6, s. 251–253.

47 UNDER, Marie. Kulturní poměry v Estonsku. *Lidové listy* 8, 1929, 47.

48 UNDER(OVÁ), Marie. Pohled do estonských snah kulturních. *Lidové listy* 9, 1930, 45, s. 1–2.

49 Svatováclavské slavnosti v estonském tisku. *Lidové listy* 8, 1929, 97, s. 6.

50 Společnost sídlila v Praze. Antonín Dolenský v hesle „Josef Obr“ však napsal, že podobná společnost fungovala i v Brně. (Srov. DOLENSKÝ, Antonín. *Kulturní adresář ČSR*. Josef Zeibrdlich, Praha 1934–1936.) O brněnské společnosti nemám žádných zpráv.

51 Srov. např.: -Č.- Literární styky česko-baltské. *Národní listy* 72, 1932, 15, s. 6.

52 VILDE, Eduard. *Skřítek (Pisuhänd)*. Česká grafická unie, Praha 1931. Přel. Josef Obr.

53 Macecha. *Pražský večerník* 14, 1932, 253, s. 4. Přel. Josef Obr; Pohádka o původu mléčné dráhy. *Lidové listy* 11, 1932, 255, příl. s. 5–6. Přel. Josef Obr.

54 OBR, Josef. Car Ivan Hrozný na Hodu vánočním... Povídka z minulosti estonské. *Pražský večerník* 14, 1932, 294, s. 4.

55 OBR, Josef. Pohled z ptačí perspektivy na estonskou literaturu I. *Lidové listy* 1927, 2, s. 1–2; OBR, Josef. Pohled z ptačí perspektivy na estonskou literaturu II. *Lidové listy* 1927, 144, s. 2; OBR, Josef. Pohled z ptačí perspektivy na estonskou literaturu III. *Lidové listy* 1927, 145, s. 2.

překlad úryvku lidové básně, na němž dokumentuje rozdíl mezi estonským a francouzským konceptem krásy, kterýžto rozdíl je údajně dán historickou zkušeností Estonců s národním útlakem. Na samotném konci Obr jmenuje zdroj svého pojednání, totiž „delší dopis estonského kritika Eduarda Hubela“, který sám psal prózy pod pseudonymem Mait Metsanurk. Původnější Obrovou statí budou zřejmě *Představy starých Estonců o životě posmrtném*,⁵⁶ jež také obsahují překlad úryvku lidové písně a zhodnocení kulturní výměny mezi Estonci a východními Slovany, a to jako výměny kupodivu nulové. K propagaci estonské literatury se Obr vracel ještě později ve 30. letech, například krátkým článkem o prvním estonském překladu, a to katechismu v roce 1535,⁵⁷ nebo encyklopedickým heslem *Dnešní Estonsko*,⁵⁸ jež vyšlo i jako separát.⁵⁹ Antonín Dolenský a Luboš Švec navíc napsali, že Josef Obr vytvořil sbírku estonských pohádek v českém překladu a dokonce estonsko-česko-estonský slovník.⁶⁰ Sbírkou avizoval i samotný Obr: „Prof. Josef Obr připravuje výbor z estonských pohádek a pověstí, který v českém překladu s poznámkami vyjde příštího roku,“ stojí v paratextu u jeho překladu pohádky o estonské Lindě z roku 1932.⁶¹ Sbíрка ani slovník ovšem nikdy nevyšly a nedokázal jsem dohledat ani Obrovu písemnou pozůstalost.

Je možné, že Obrův zájem o Estonsko je nějak spjat s působením Aloise Koudelky v *Lidových listech*, z nichž o sobě jistě navzájem věděli. Těžko však říct, zda třeba Koudelka Obra v tomto zájmu nasměroval, nebo zda jejich setkávání v rámci *Lidových listů* je jen výsledkem jejich sdíleného zájmu, ať už jde o lidoveckou politiku, Estonsko či esperanto.⁶² Může jít též o náhodu jako roku 1943 v případě krátkého Obrova působení ve funkci ředitele královéhradeckého gymnázia,⁶³ na němž zároveň učil jiný esperantista a estonista Miloš Lukáš, kterému později vyšel kromě dalších věcí i překlad *Kalevipoegu*. Lukášův zájem o estonštinu v dřívějších dobách totiž dokládá kromě dalšího jeho článku *Pokus o krátkou synopsis finského a estonského pádoslovía z roku 1932*.⁶⁴

56 OBR, Josef. Představy starých Estonců o životě posmrtném. *Lidové listy* 11, 1932, 250, příl., s. 3–4.

57 OBR, Josef. Čtyři sta let estonské knihy. *Národní listy* 76, 1936, 52, s. 1–2; OBR, Josef. K významným kulturním událostem... *Pestrý týden* 13, 1938, 8, s. 5.

58 *Ottův slovník naučný nové doby – dodatky k Velikému Ottovu slovníku naučnému*. J. Otto, Praha 1930–1934.

59 OBR, Josef. *Dnešní Estonsko*. Zvláštní otisk z dodatků Ottova slovníku naučného. Nakladatelství Otto, Praha 1932.

60 DOLENSKÝ, Antonín. *Kulturní adresář ČSR*. Josef Zeibrdlich, Praha 1934–1936; ŠVEC, Luboš. Kulturní styky Československa s pobaltskými republikami mezi dvěma světovými válkami. *Slovanský přehled* 1992, 4, s. 427–435.

61 Pohádka o původu mléčné dráhy. *Lidové listy* 11, 1932, 255, příl. s. 5.

62 V *Lidových listech* byla i nepravidelná esperantistická rubrika, do níž Obr přispíval.

63 DVOŘÁKOVÁ, Kristýna. *České střední školy v Hradci Králové ve školních letech 1938/39–1944/45*. Bakalářská práce na FF UK. 2007, s. 79.

64 LUKÁŠ, Miloš. Pokus o krátkou synopsis finského a estonského pádoslovía. In *XIV. roční zpráva štátného československého reálného gymnázia Jána Hollého v Trnave 1931–1932*. Trnava 1932, s. 5–13.

Josef Obr je každopádně tím, kdo českému čtenářstvu jako první zprostředkoval informace o *Kalevipoegu*, pokud nebereme v potaz „předkalevipoezské“ příběhy sebrané Faehlmannem. 30. června vyšly v různých novinách dva Obrovy identické články k výročí založení Tartuské univerzity.⁶⁵ V člancích jsou jmenováni významní absolventi univerzity, mezi nimi Faehlmann jako zástupce přípravné fáze vydání *Kalevipoegu* a Kreutzwald jako jeho vlastní tvůrce. Leč informace o dvojfázovosti projektu nebyla v českém prostředí přijata s úplným porozuměním. Např. v článku, věnovaném Estonsku, s názvem *Země zemědělců a rybářů* se píše o „Dr. R. Pählmannovi, tvůrci národního eposu *Kalevipoeg*.“⁶⁶

Ohlas *Kalevipoegu* v Čechách je nejen zmatený, ale i značně opožděný. Hlavní děj eposu přinesla roku 1932 Magda Rimmelgas v článku *Tělesná výchova v Estonsku*.⁶⁷ Magda Rimmelgas byla estonská zdravotní sestra, která se po boku československých legií účastnila bojů v ruské občanské válce a naučila se při tom česky.⁶⁸ Tři roky po uveřejnění dějové linie *Kalevipoegu* cestovatel Jiří Frankenberger zadaptoval první zpěvy *Kalevipoegu* podle ruského překladu.⁶⁹ Následujícího roku vyšlo krátké převyprávění *Kalevipoegu* v úpravě pro děti,⁷⁰ krátký úsek, Kalevipoegovo vyvolávání otce z mrtvých, zůstal ve verších. Od této adaptace pak uplynulo více než dvacet let, než se *Kalevipoeg* v Čechách znovu objevil.

Ve 30. letech se dále rozvíjí a systematizuje oboustranný česko-estonský zájem. Roku 1933 vyšel překlad původně estonskojazyčného článku o česko-estonských vztazích od estonského bohemisty a spisovatele Bernharda Lindeho.⁷¹ Lindemu šlo ovšem spíše o vztahy diplomatické, zatímco kulturní jsou omezeny na seznam estonských studentů na Karlově univerzitě a na zmínku o jejím estonském rektorovi Mikuláši Erghemes z Livonska (v letech 1390–91). Podobné, na politiku zaměřené informace o Estonsku a jeho vazbách na Československo přinesl jeden z tehdejších mnoha estonských studentů na Karlově univerzitě Zin. (Zina?) Renning(-Lipp).⁷²

65 OBR, Josef. Estonská universita v Tartu oslavuje 350. výročí svého založení roku 1632. *Národní politika* 30. 6. 1932, s. 5; OBR, Josef. 350. výročí estonské university v Tartu. *Národní listy* 30. 6. 1932, s. 5.

66 Dr. S. s. *Země zemědělců a rybářů*. *Jas* 10, 1936, 41, s. 2–3.

67 REMMELGAS, Magda. Tělesná výchova v Estonsku. *Národní listy* 21. 8. 1932, s. 13.

68 DOSTÁLOVÁ-TREŤJAKOVÁ, M. V. *Hrdinná sestra československých legií Magda Remelgas (sic)*. Československá estonská společnost, Praha 1936; SCHRÖDER, Jindřich. Baltický stát „bílých nocí“ – Estonsko. *Pestrý týden* 13, 1938, 8, s. 5.

69 KREUTZWALD, Friedrich Reinhold. Linda. Pověst z estonského národního eposu *Kalevipoeg*. *Oasa* 3, 1935, 3, s. 178–179. Upravil Jiří Frankenberger.

70 KREUTZWALD, Friedrich Reinhold. *Kalevipoeg*. Estonská národní pověst. *Lidové noviny* 44, 1936, 84, příl. Dětem č. 3, s. 9–10. Upravil Vojta Válek.

71 LINDE, Bernhard. Vývoj styků estonsko-československých. *Národní Osvobození* 10, 1933, 163, s. 1–2. Přel. Květoslav Hřívna.

72 RENNING-LIPP. Estonsko. *Národní listy* 71, 1931, 74, s. 2; RENNING, Zin. Patnáct let Estonské republiky. *Národní listy* 73, 1933, 55, s. 2.

Z velkých meziválečných prozaiků se nejvíce prostoru dostalo Augustu Gailitovi, jehož román *Toomas Nipernaadi* vyšel v překladu přes němčinu roku 1935 pod názvem *Touha*, evokujícím neoromantický charakter díla.⁷³ Román vzbudil pozornost, o čemž svědčí dvě recenze. V obou se píše zhruba totéž: dílo není vlastně román, nýbrž lze je číst i jako sbírku volně navazujících povídek; Gailitův styl a motivika připomínají Hamsuna. Výtku si pak vysloužil zprostředkovaný překlad.⁷⁴ Ani tato výtky však nezabránila překladu dalšího Gailitova románu přes němčinu o několik let později roku 1941.⁷⁵ Ve stejném roce vyšel ještě jeden překlad estonského románu přes němčinu, a to *Taeva palge all* (Pod tváří nebe) Augusta Mälka.⁷⁶ Úrodný rok završil překlad pověsti o božském původu estonštiny.⁷⁷

Poválečná léta a léta šedesátá

Po druhé světové válce, během níž uprchla, byla odvečena anebo zavražděna většina známých estonských spisovatelů, se v Čechách nevědělo, jak se k Estonsku vztahovat – jako ke spojenci Německa, nebo se sympatiemi k malému národu, jenž si musel vytrpět podobné hrůzy jako mnozí obyvatelé Československa? Extrémní polohu hodnotící konfúze ukazuje fenomén tzv. českého pekla,⁷⁸ jímž si museli projít estonští vojáci zajatí na území Čech a jenž nadlouho přerušil sympatie Estonců k Čechům.

Ve druhé polovině 40. let se také upouští od překladů přes němčinu, jež však nahrazují překlady přes ruštinu.⁷⁹ V případě estonského socialistického realisty Hanse Leberechta to však není zcela přesné, jelikož ten psal především rusky, případně si své texty sám překládal. Například jeho drama *Světlo v Koordi* vyšlo nejprve rusky, podobně i drama *Na cestě*, jež přeložila z estonského překladu Kyra Platovská.⁸⁰ Ve 40. a 50. letech však byla preference estonštiny ojedinelá. Přechodnou neustavenost klasifikace jazykového a národního kontextu dokládají

73 GAILIT, August. *Touha (Toomas Nipernaadi)*. Meteor, Praha 1935. Přel. Jaroslav Starý.

74 STUPKA, Vladimír. A. Gailit: *Touha*. *Lidové noviny* 42, 1934, 646, s. 5; adv. Letní pohled do Estonska. *Národní listy* 75, 1935, 192, s. 3.

75 GAILIT, August. *Ostrov lovců tuleňů (Karge meri)*. Symposion, Praha 1941. Přel. Jirí Drs; GAILIT, August. *Ostrov lovců tuleňů* (ukázka z díla *Karge meri*). *Zlín* 10, 1941, 46, s. 7. Přel. Jirí Drs.

76 MÁLK, August. *Lidé a moře (Taeva palge all)*. Jos. R. Vilímek, Praha 1941. Přel. Josef Hobza.

77 Zmatení jazyků pro Babylonskou věž. Estonská pověst. *Večerní české slovo* 23, 1941, 156, s. 2.

78 Estonsky *tšehhi põrgu*; srov. k tomu například PLAVEC, Michal – ROSENTHAL, Reigo. Nymburská poprava. Pokus o rekonstrukci jedné historické události. *Historie a vojenství* 2006, 3, s. 64–70.

79 Sváteční řeč lidí (báje). *Svobodný venkov* 1947, 10, s. 3. Upravil A.K.; Proč pes nenávidí kočku. *Mateřídouška* 3, 1947, 1, s. 3. Přel. M. Stehlíková; Proč pes nenávidí kočku. *Mateřídouška* 32, 1975-76, 2, příl. s. 2; LEBERECHEHT, Hans. *Nový život. Svět sovětů* 12, 1949, 47, s. 14; 13, 1950, 1, s. 14–15; 21, s. 17. Přel. Martin Rok.

80 LEBERECHEHT, Hans. *Cesta do Kilgi (Teel)*. Svět sovětů, Praha 1955. Přel. Kyra Platovská.

i reakce na kolchozní román z estonského prostředí z pera ruského propagandisty a pozdějšího člena komise cenzorů Elmara Grina (vl. jm. Aleksandra Jakimova) *Poslední kupa sena*.⁸¹ V jedné recenzi je Grin označen za autora estonského,⁸² v jiné za „finského sovětského“.⁸³

Další změnou, přicházející v 50. letech, je podpora překladů estonské sovětské dramatické tvorby. To samozřejmě souvisí s funkcí divadla v komunistické propagandě. Překládala se hlavně dramata dvou estonských autorů, již zmíněného Leberechta a Augusta Jakobsona. Dramata byla tematicky omezena na kolchoz s žánrovým určením převážně komedie a tzv. velkou vlasteneckou válku. Do roku 1959 vyšlo česky deset ukázek Leberechtovy tvorby.⁸⁴ Drama *Světlo v Koordi* vyšlo dokonce ve dvou různých překladech.⁸⁵ V doslovu ke druhému vydání Jaroslav Žák zhodnotil Leberechtovu tvorbu jako úspěšnou a za kritérium kvality literárního díla si zvolil nápodobu skutečnosti včetně realismu v zobrazení postav.⁸⁶ Otázkou nicméně zůstává, nakolik lze socialistický realismus s jeho didaktickou hodnotovou šablonou, tedy svým způsobem romantickým zaměřením na svět idejí, a utopismem vnímat jako tvorbu realistickou a zda jej neřadit spíše k okrajovým žánrům a směrům typu spekulativní fikce a fantasy. Leberechtova dramata kritériím z Žákova doslovu nemohou dostát, ačkoli Žák tvrdil opak. Doslov však zde uvádím z jiného důvodu, a to jako ukázkou nové tendence ve vydavatelské praxi. V prvních letech komunistické diktatury měly doslovy a předmluvy účel navést čtenáře na způsob četby správný z ideologického pohledu. Časem se peritexty od této politické účelovosti aspoň částečně emancipovaly. V případě estonské literatury se v předmluvách a doslovech zpočátku tematizoval původ Estonců (správně bychom měli říct původ estonštiny) a jejich historie s důrazem na švédské, německé a carské jho, jež z nich

81 GRIN, Elmar. *Poslední kupa sena*. Svět sovětů, Praha 1949, 2. vyd. Brázda, Praha 1950. Přel. Pavel a Olga Bojarovi.

82 SUCHÝ Aleš. Moskevský dopis. *Rudé právo* 29–30, 1949, 21, s. 2.

83 Pk. Nové sovětské romány. *Pravda* 3, 1947, 53, s. 4. Za finského autora byl Grin označen kvůli jinému svému románu, totiž *Větru z jihu* (LKM, Praha 1948), v němž Grin ukradl narativní hlas Finům.

84 LEBERECHECHT, Hans. *Světla v Koordi (Valgus Koordis)*. Svět sovětů, Praha 1950. Přel. Martin Rok; LEBERECHECHT, Hans. Těžká chvílka (výňatek z díla *Valgus Koordis*). *Rovnost* 15. 6. 1950, 139, s. 6. Přel. M. Rok; LEBERECHECHT, Hans. *Světla v Koordi (Valgus Koordis)*. Svět sovětů, Praha 1956. Přel. Miroslav Altman; LEBERECHECHT, Hans. *Světla v Koordi (výňatek z díla Valgus Koordis)*. *Přítel SSSR* 15, 1959, 8, příl. Kulturní besedy, s. 13–15. Přel. M. Altman; LEBERECHECHT, Hans. Zář rodné země. *Čtení o Sovětském svazu* 3, 1954, 12, s. 24–27; LEBERECHECHT, Hans. Záře vlasti. *Svět sovětů* 16, 1953, 15, s. 13; LEBERECHECHT, Hans. *Cesta do Kilgi (Teel)*. Svět sovětů, Praha 1955. Přel. Kyra Platovská; LEBERECHECHT, Hans. Märtova lázeň (výňatek z díla *Ühes majas*). *Naše pravda* 16, 1959, 143, s. 4. Přel. Zdeňka Mayerová; LEBERECHECHT, Hans. *Pod jednou střechou (Ühes majas)*. Svět sovětů, Praha 1959. Přel. Zdeňka Mayerová; LEBERECHECHT, Hans. *Střetnutí (výňatek z díla Ühes majas)*. *Rovnost* 14. 6. 1959, 141, s. 5.

85 LEBERECHECHT, Hans. *Světla v Koordi (Valgus Koordis)*. Svět sovětů, Praha 1950. Přel. Martin Rok; LEBERECHECHT, Hans. *Světla v Koordi (Valgus Koordis)*. Svět sovětů, Praha 1956. Přel. Miroslav Altman.

86 LEBERECHECHT, Hans. *Světla v Koordi (Valgus Koordis)*. Svět sovětů, Praha 1956. Přel. Miroslav Altman, s. 181.

bylo snato až připojením k Sovětskému svazu. Výběr dějinných událostí na pozadí estonské tvorby a parametry realismu přinášely i recenze na Leberechtovy knihy.⁸⁷

Rusko-estonské politické vztahy popisované nevinnými obrazy všedního dne v básních tendenčního estonského spisovatele Ralfa Parveho jsou v 50. letech prvními ukázkami autorské estonské poezie v Čechách.⁸⁸ Předválečná básnická tvorba proniká do českého prostředí jakoby potají: básně Juhana Liiva jsou součástí celkem tradiční realistické prózy Aadu Hinta z prostředí chudého estonského ostrovního venkova.⁸⁹ I další z nejpřekládanějších estonských dramatiků August Jakobson⁹⁰ alespoň trochu svou realisticky vyprávěnou prózou, méně už jejími tématy, navazuje na deportacemi, emigrací a popravami přerušovaný proud estonské literatury v Estonsku. Proto snad též Jakobsonova tvorba narozdíl od tvorby Leberechtovy vycházela i v letech šedesátých.

V polovině 50. let vyšlo číslo časopisu *Praha – Moskva* zaměřené na baltské literatury. Estonskou literaturu v čísle souhrnně představil František Soukup.⁹¹ Stejný Soukupův text, nicméně pod jiným názvem, vyšel zároveň i v *Literárních novinách*.⁹² Píše se v něm stručně o Kreuzwaldovi, Koidule a Vildem a méně stručně o Augustu Jakobsonovi a Hansi Leberechtovi. O poválečném estonském dramatu vyšel v *Lidových novinách* též článek estonského literárního vědce Oskara Urgarda,⁹³ který zhodnotil Jakobsonova a Hintova dramata na základě jejich obsahových ideologických kvalit. Rok po historickém přehledu estonské literatury vydal František Soukup zhodnocení české recepce literatur neslovanských národů Sovětského svazu první půle 50. let. V článku *Literatura národů SSSR v Českosloven-*

87 BOJAR, Pavel. Vyprávění o estonském kolchoze. *Svět sovětů* 22, 1959, 20, s. 12; TOBIÁŠ, Pavel. Literatura Pobaltí. *Červený květ* 1959, 6, s. 175; PITTERMANNOVÁ, Marcela. Pod jednou střešou. *Mladá fronta* 21. 8. 1959, s. 3; KAFKA, Vladimír V. Pod jednou střešou. *Praha – Moskva* 1960, 2, s. 123–124.

88 PARVE, Ralf. Holubi. *Přítel SSSR* 15, 1959, 8, příl. Kulturní besedy, s. 16. Přel. J. Tafel; PARVE, Ralf. Váš přítel. *Mateřídouška* 7, 1951, 9, s. 129. Přel. Jirí V. Svoboda.

89 HINT, Aadu. *Větrné pobřeží (Tuuline rand I, 2)*. Svět sovětů, Praha 1957. Přel. Kýra Platovská, básně Juhana Liiva přel. Jana Štroblová.

90 JAKOBSON, August. *Rodina Kondorů*. Umění lidu, Praha 1950. Přel. Hana Budínová; JAKOBSON, August. *Noc slunovratu: Povídky*. Vyšehrad, Praha 1952. Přel. Jiřina Voříšková a Vladimír Plainer; JAKOBSON, August. *Mezi nocí a dnem (Õö ja päeva piiril)*. ČDLJ, Praha 1953. Přel. Julie Dědičová; JAKOBSON, August. *Matka. Přítel SSSR* 15, 1959, 8, příl. Kulturní besedy, s. 10–12. Přel. J. Voříšková; JAKOBSON, August. *Tři kapitáni (Ehitajad)*. ČDLJ, Praha 1954. Přel. Ivan Růžička; JAKOBSON, August. *Dva tábory (Kaks leeri)*. ČDLJ, Praha 1959. Přel. Hana Budínová; JAKOBSON, August. Předměstí bídných hříšníků. *Praha – Moskva* 1955, 8, s. 49–51. Přel. Miloš Lukáš; JAKOBSON, August. Ve jménu budoucnosti. In *Pod baltským nebem. Výběr z litevské, lotyšské a estonské literatury*. Svaz Československo-sovětského přátelství, Praha 1958, s. 63–71. Přel. (Miloš Lukáš); JAKOBSON, August. Komár a kůň (*Sääsk ja hobune*). *Lidová demokracie* 19, 1963, 77, s. 6. Přel. Miloš Lukáš; JAKOBSON, August. Myš a vrabec. *Lidová demokracie* 25. 8. 1963, s. 6. Přel. ML (Miloš Lukáš).

91 SOUKUP, František. Estonsko. O estonské literatuře. *Praha – Moskva* 1955, 8, s. 40–43.

92 SOUKUP, František. Čtyři století a patnáct let baltských literatur. *Literární noviny* 4, 1955, 32, s. 9.

93 URGARD, Oskar. Dramatické písemnictví sovětské Estonie. *Lidové noviny* 58, 1950, 170, s. 5.

sku⁹⁴ napsal, že překlady literatury neslovanských národů, používané obvykle jako balast v edičních řadách zaměřených na literaturu SSSR, negativně ovlivnily i český pohled na literaturu slovanských národů Sovětského svazu. Soukup zároveň zkritizoval i praxi zdvojených překladů, překladů z překladu, jimž oprávněně dával za vinu nízkou kvalitu textů, dokonce psal přímo o špatných ruských překladech, jež by se měly kvůli spravedlivějšímu hodnocení nahradit překlady přímými. Jako příklad zmínil špatné překlady Jakobsonových dramát a zároveň se podivil, proč se vůbec Jakobson tolik překládá, když z předválečné estonské dramatické tvorby – od Augusta Kitzberga či Eduarda Vildeho – nebylo přeloženo nic.

Výjimky z pravidla zdvojeného překladu však existovaly i v prvních dvou poválečných dekadách. Dle tiráží překládala přímo z estonštiny Kyra Platovská, jež překládala také z finštiny. Kyra Platovská se narodila 16. 1. 1926 v Tallinnu jako Kyra Samson Lilienfeld. Se svým manželem Fedorem Platovským se seznámila v roce 1946 v Německu, kde oba pracovali asi jako tlumočníci pro americkou armádu. (Fedor Platovský byl za války vězněn v koncentračním táboře v Buchenwaldu.) Po okupaci Československa v roce 1968 manželé se čtrnáctiletou dcerou Irou emigrovali do SRN a následně snad do Španělska.⁹⁵

Druhým překladatelem byl Miloš Lukáš, překladatel próz Jakobsonových. Miloš Lukáš je v mnoha ohledech podobný překladateli Aloisu Koudelkovi *alias* O. S. Vettimu. Lukáš také překládal z desítek různých jazyků a také Lukáš byl esperantistou. Přes esperantistické kruhy se již ve 20. letech seznámil s Hildou Dresen a je možné, že první impuls k zájmu o estonštinu pocházel od ní. Pokud vím, překlady z estonštiny však začíná vydávat teprve po válce. Nemohu potvrdit domněnku vyjádřenou v článku *Estonská literatura v Čechách*,⁹⁶ že Lukášovy překlady vyšly už před válkou, a ani se mi nepodařilo dohledat Lukášův překlad Tuglasovy povídky *Vikinská krev* (*Viikingite veri*), o němž psala Naděžda Slabihoudová.⁹⁷ Záhad, jež se pojí s Milošem Lukášem, je více. V časopise *Keel ja kirjandus* vyšel v roce 1976 Lukášův nekrolog, v němž se psalo, že Lukáš kromě dalších věcí přeložil dílo realistického prozaika a dramatika Karla Ernsta Särgavy.⁹⁸ Ani to se mi však nepodařilo najít. Ve *Slovníku estonských spisovatelů*⁹⁹ se zase píše, že Lukáš přeložil dílo Faehlmannovo a básničky Lydie Koiduly a dětskou knihu *Jussikese seitse sõpra* spisovatelky Silvi Väljal. Je to možné, ovšem nejspíš tyto překlady nikdy nevyšly tiskem. Zmíněná dětská kniha sice vyšla, nicméně až v roce 1983 a v překladu

94 SOUKUP, František. Literatura národů SSSR v Československu. *Praha – Moskva* 6, 1956, 7, s. 85–93.

95 Dle dopisu Jitky Kosinové, neteře Kyry Platovské, ze dne 5. 5. 2017.

96 SLABIHOUDOVÁ, Naděžda – VANĚK, Michal. Estonská literatura v Čechách. *Plav* 2010, 12, s. 41.

97 SLABIHOUDOVÁ, Naděžda. Miloš Lukáš – překladatelský labužník. *Plav* 2010, 12, s. 49–50.

98 TEDER, E. Suri Miloš Lukáš. *Keel ja kirjandus* 1976, 8, s. 512.

99 *Eesti kirjanike leksikon*. Eesti raamat, Tallinn 2000.

Květuše Nováková.¹⁰⁰ Slovník dále udává, že Lukáš přeložil celý *Kalevipoeg*. Je to pravděpodobné, avšak *Kalevipoeg* v češtině nikdy v celku nevyšel. Informací o Lukášových překladech, o jejichž vydání nevíme, je více. Josef Rodr v článku *Za světlem*¹⁰¹ napsal, že Lukáš připravuje pro nakladatelství *Svět sovětů* sbírku estonských povídek. Z autorů a děl, kteří měli být do sbírky zařazeni, Rodr jmenoval pouze povídku Aadu Hinta *Jääminek*. Sám Lukáš napsal v malé nenadepsané causerii,¹⁰² že přeložil pro český rozhlas rozhlasovou hru Hanse(-Erika) Laansalu *Valeühendus (Zmýlená spojení)*¹⁰³ a též rozhlasovou hru scénáristy Male Schwarze. Zdá se, že se Lukášova pozůstalost bohužel nedochovala. Bez zřetele k těmto ztrátám se z Miloše Lukáše stal jeden z nejslavnějších překladatelů z estonštiny, a to především kvůli jeho překladu výboru z *Kalevipoegu*.

Ukázky z Lukášova překladu *Kalevipoegu* vycházely už od roku 1955.¹⁰⁴ Největší část eposu vyšla roku 1959 pod názvem *Syn Kalevův*.¹⁰⁵ Lukáš přeložil z každého zpěvu jen několik veršů a zbytek shrnul v několika málo větách. Vydání *Syna Kalevova* nezbudilo většího ohlasu. Básník Zdeněk Vavřík napsal krátkou recenzi,¹⁰⁶ v níž předložil úvahu o tom, že *Kalevipoeg* je píseň o svobodě a lásce k Rusům. Vavříkova recenze je však téměř úplně převzata z Lukášova vlastního doslovu, v němž se bohužel objevuje i podobné tvrzení o kalevipoezské tematice.¹⁰⁷ Kritiku překladu vypracovala překladatelka Marta Čížková.¹⁰⁸ Lukáš podle ní v překladu použil příliš mnoho nejasných neologizmů a archaizmů lexikálních, tvarových (transgressiv a plusquamperfekta) i syntaktických, přičemž o šedesát let starší překlad *Kalevaly* působí současněji a srozumitelněji. Skutečně to vypadá, že se Miloš Lukáš v překladu pokusil napodobit styl geniálního překladatele *Kalevaly* a jihoslovanské epiky Josefa Holečka, a je zjevné, že se mu to bohužel ne zcela povedlo.

100 VÄLJAL(OVÁ), Silvi. *Jussik a jeho sedm přátel (Jussikese seitse sõpra)*. Periodika, Tallinn 1983. Přel. Květuše Nováková.

101 RODR, Josef. *Za světlem*. *Pochodeň* 12. 7. 1957, s. 4.

102 *Pochodeň* 58, 1969, 286, s. 1–2.

103 Laansalu v jednom rozhovoru řekl, že hra byla v pražském rozhlasu nahrána v roce 1970. LAANSALU, Hans-Erik. Erik Tohvri: minu raamatutel peaks olema hoiatus: ainult üle 50aastastele! *Õhtuleht*. [online]. © AS SL Õhtuleht. [Cit. 4. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.ohhtuleht.ee/162170/erik-tohvri-minu-raamatutel-peaks-olema-hoiatus-ainult-ule-50aastastele>.

104 KREUTZWALD, Friedrich Reinhold. *Kalevipoeg (výňatek)*. *Praha – Moskva* 1955, 8, s. 45–46. Přel. Miloš Lukáš; KREUTZWALD, Friedrich Reinhold. *Kalevipoeg (výňatek)*. In *Pod baltským nebem. Výběr z litevské, lotyšské a estonské literatury*. Svaz Československo-sovětského přátelství, Praha 1958, s. 51–52. Přel. (Miloš Lukáš); KREUTZWALD, Friedrich Reinhold. *Kalevipoeg (výňatek)*. *Texty* 1969, 3, s. 3–7. Přel. Miloš Lukáš.

105 KREUTZWALD, Friedrich Reinhold. *Syn Kalevův. (Kalevipoeg)* Svět sovětů, Praha 1959. Přel. Miloš Lukáš.

106 V. (Zdeněk Vavřík). Hrdinský zpěv (Kalevipoeg). *Tvorba* 25, 1960, 3, s. 67.

107 KREUTZWALD, Friedrich Reinhold. *Syn Kalevův. (Kalevipoeg)* Svět sovětů, Praha 1959, s. 224.

108 ČÍŽKOVÁ, Marta. Překlady a archaizace (O Kalevipoegu). *Plamen* 2, 1960, 8, s. 128–129.

Miloš Lukáš překládal v 50. letech estonskou literaturu do dvou antologií literatur baltských zemí. První z nich bylo již zmíněné baltské číslo časopisu *Praha – Moskva*, do nějž Lukáš přeložil Eisenovo přepracování Faehlmannem sebrané pověsti o Svítání a Soumraku (*Koit ja Hämarik*), výňatek z Vildeho románu *Mahtra sõda* (Válka v Mahtře) a povinnou ukázkou díla Augusta Jakobsona.¹⁰⁹ Druhá antologie, *Pod baltským nebem. Výběr z litevské, lotyšské a estonské literatury*, byla obsažnější. Klasickou estonskou literaturu v ní zastupovala předtím již publikovaná Eisenova pověst a povídky Juhana Liiva a soudobou literaturu zase nezbytný Jakobson a mladší sovětská básnířka Debora Vaarandi.¹¹⁰

V roce 1955 vyšla ještě jedna česká antologie estonské literatury. Tentokrát nebyla antologie vázaná na východobaltský kontext ani na sovětskou estonskou literaturu, respektive jim byla komplemenární. *Rohtaed ei kellegi-maal. Zahrada v zemi nikoho. Poetae in exilio* vyšla totiž ve Švédsku a byla dvojjazyčná a recipročně věnovaná českým a estonským exilovým básníkům (Adson, Kangro, Kolk, Rannit, Suits, Under, Visnapuu).¹¹¹ Redaktory byli estonský slavista a lingvista Peeter Arumaa, spolupracovník Pražského lingvistického kroužku,¹¹² a vydavatel české exilové literatury Robert Vlach alias Jiří Kavka. Robert Vlach pracoval v letech 1955–58 na Lundské univerzitě a spravoval edici *Knížnice lyriky*. Estonsko-česká antologie

109 EISEN, Matthias Johann. Koit a Hämarik. *Praha – Moskva* 1955, 8, s. 44. Přel. Miloš Lukáš; VILDE, Eduard. Válka v Mahtře. *Praha – Moskva* 1955, 8, s. 47–48. Přel. Miloš Lukáš; JAKOBSON, August. Předměstí bídných hříšníků. *Praha – Moskva* 1955, 8, s. 49–51. Přel. Miloš Lukáš.

110 LIIV, Juhana. Všední povídka – Ptačí hnízdo. In *Pod baltským nebem. Výběr z litevské, lotyšské a estonské literatury*. Svaz Československo-sovětského přátelství, Praha 1958, s. 53–57. Přel. (Miloš Lukáš); VAARANDI(OVÁ), Debora. V Leninově knihovně. In *Pod baltským nebem. Výběr z litevské, lotyšské a estonské literatury*. Svaz Československo-sovětského přátelství, Praha 1958, s. 62–63. Přel. (Miloš Lukáš); EISEN, Matthias Johann. Koit a Hämerik. In *Pod baltským nebem. Výběr z litevské, lotyšské a estonské literatury*. Svaz Československo-sovětského přátelství, Praha 1958, s. 52. Přel. (Miloš Lukáš); JAKOBSON, August. Ve jménu budoucnosti. In *Pod baltským nebem. Výběr z litevské, lotyšské a estonské literatury*. Svaz Československo-sovětského přátelství, Praha 1958, s. 63–71. Přel. (Miloš Lukáš).

111 RANNIT, Aleksis. Katedrála v Chartres (*Chartres 'i Katedraal*). In *Rohtaed ei kellegi-maal. Zahrada v zemi nikoho. Básníci v exilu*. Conseil National de la Culture tchèque à l'Étranger, Stockholm 1955, s. 44–47. Přel. Jiří Kavka; ADSON, Artur. Oblaky (*Pilve*). In *Rohtaed ei kellegi-maal. Zahrada v zemi nikoho. Básníci v exilu*. Conseil National de la Culture tchèque à l'Étranger, Stockholm 1955, s. 30–31. Přel. František Lištopad; KANGRO, Bernard. Barva podzimu (*Sügisese värv*). In *Rohtaed ei kellegi-maal. Zahrada v zemi nikoho. Básníci v exilu*. Conseil National de la Culture tchèque à l'Étranger, Stockholm 1955, s. 34–35. Přel. Jiří Kovtun; KOLK, Raimond. Jih (*Lõunamaa*). In *Rohtaed ei kellegi-maal. Zahrada v zemi nikoho. Básníci v exilu*. Conseil National de la Culture tchèque à l'Étranger, Stockholm 1955, s. 40–41. Přel. Pavel Javor; SUITS, Gustav. A nade mnou se chvějí osiky (*Värisevate haabade all*). In *Rohtaed ei kellegi-maal. Zahrada v zemi nikoho. Básníci v exilu*. Conseil National de la Culture tchèque à l'Étranger, Stockholm 1955, s. 50–51. Přel. Robert Vlach; UNDER(OVÁ), Marie. Účtování (*Aruand*). In *Rohtaed ei kellegi-maal. Zahrada v zemi nikoho. Básníci v exilu*. Conseil National de la Culture tchèque à l'Étranger, Stockholm 1955, s. 54–55. Přel. Věra Stárková; VISNAPUU, Hendrik. Přeložte má slova (*Tõlkige mu sõne*). In *Rohtaed ei kellegi-maal. Zahrada v zemi nikoho. Básníci v exilu*. Conseil National de la Culture tchèque à l'Étranger, Stockholm 1955, s. 60–63. Přel. Jiří Kavka.

112 HEBEDOVÁ, Petra – HOFÍRKOVÁ, Lucie. *Estonsko*. Libri, Praha 2012, s. 107.

byla jejím pátým svazkem. Vlach byl také zakladatelem vydavatele knižnice, *Conseil National de la Culture tchèque à l'Étranger*. Antologie byla v jistém smyslu asymetrická, neboť mezi estonskými přispěvateli byli alespoň tři, kteří se hlouběji zajímali o českou literaturu (Peeter Arumaa, Marie Under a Artur Adson) a překládali ji, zatímco z českých autorů o estonskou literaturu nikdo hlubší zájem neprojevoval.

Jako součást dvou sbírek vyšly i estonské pohádky. První je již zmíněná sbírka světových pohádek Vladislava Stanovského a Jana Vladislava,¹¹³ druhá *Diamantová sekera. Baltské pohádky*¹¹⁴ bez uvedených zdrojů a se silnou ozvěnou ruštiny jako prvního jazyka zdvojeného překladu. *Diamantová sekera* přes nepříliš povedený překlad vyšla v mnoha reedicích a vychází doposud. Některé pohádky v ní uvedené vyšly již dříve či později, například pohádka *Proč má zajíc rozpolcený pysk* vyšla kromě rámce obou sbírek ještě nejméně třikrát samostatně.¹¹⁵ Jedna estonská pohádka vyšla v 50. letech v antologii pohádek národů Sovětského svazu *Kouzelný mlýnek*.¹¹⁶

Pro úplnost zde doplňuji zbylé překlady zástupců tendenční estonské literatury v 50. letech Egon Ranneta,¹¹⁷ Eduarda Männika,¹¹⁸ M. (Märta?) Rauda¹¹⁹ a Erniho Krustena.¹²⁰ Když v roce 1957 navštívil Československo Johannes Semper, jeden z menšiny předválečných autorů, kteří se s novým sovětským režimem upřímně ztotožnili, přinesl o jeho pobytu a o rozhovoru, jež se Semperem vedl, zprávu

113 Proč mají zajíc zaječí pysk. In STANOVSKÝ, Vladislav – VLADISLAV, Jan. *První strom pohádek z celého světa*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2008 (4. vydání; 1. vydání SNDK, Praha 1958; 2. vydání 1964; 3. vydání Albatros – Knižní klub, Praha 1999), s. 209; O poctivém životě, dobrém srdci a veselé mysli. In STANOVSKÝ, Vladislav – VLADISLAV, Jan. *První strom pohádek z celého světa*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2008 (4. vydání; 1. vydání SNDK, Praha 1958; 2. vydání 1964; 3. vydání Albatros – Knižní klub, Praha 1999), s. 79–81; O vlkovi a jelenovi. In STANOVSKÝ, Vladislav – VLADISLAV, Jan. *Druhý strom pohádek z celého světa*. II. Stanislav Kolíbal. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2009 (4. vydání; 1. vydání SNDK, Praha 1959; 2. vydání 1964; 3. vydání Albatros – Knižní klub, Praha 1999), s. 92.

114 Vlk a ovečka. In *Diamantová sekera. Baltské pohádky (Skazki narodov Pribaltiki)*. Svět sovětů, Praha 1956; 2. vydání 1958; 3. vydání 1960; 4. vydání 1964; 5. vydání Lidové nakladatelství, Praha 1970; 6. vydání 1979; 7. vydání 1983; 8. vydání 1988; 9. vydání Computer Press, Brno 2008. Přel. Jaroslav Tichý, s. 10–13; Tajné slovo, s. 16–19; Jak se sovy učily zpívat, s. 23–24; Tříska a Kůra, s. 38–42; Kůň a komár, s. 45–46; Vazač košťat, s. 49–54; Chytrá vesničanka, s. 58–68; Mladý kovář, s. 78–83; Divotvorný mlýnek, s. 93–97; Zapovězený uzel, s. 98–105; Proč je voda v moři slaná?, s. 147–152.

115 Proč má zajíc rozpolcený pysk. *Rovnost* 72, 1957, 84, s. 6; Proč má zajíc rozpůlený pysk. *Mateřídouška* 18, 1962, 4, s. 11. Přel. Miloš Willig; Proč má zajíc zaječí pysk. *Sovětská literatura* 1979, 9, s. 158. Přel. Olga Kohoutová.

116 Kouzelný mlýnek. In *Kouzelný mlýnek. Pohádky národů Sovětského svazu* (BULATOV, M. *Čudésnaja melnica*. Moskva – Leningrad 1951). SNDK, Praha 1953, s. 37–40. Přel. Anna Petříková.

117 RANNET, Egon. *Zbloudilý syn (Kadunud poeg)*. Dilia, Praha 1959. Přel. Alena Morávková.

118 MÄNNIK, Eduard. *Zkouška srdci (Südamete proov)*. Naše vojsko, Praha 1953. Přel. Ruda Havránková.

119 RAUD, M. Bodlák. *Zemědělské noviny* 13, 1957, 101, s. 3. Přel. B.P. (Bohumil Pick).

120 KRUSTEN, Erni. Nešťastná láska (*Õnnetu armastus*). *Lidová demokracie* 14, 1958, 8. 6., s. 6. Přel. Miloš Lukáš.

Václav Jonáš.¹²¹ Ze zprávy plyne, že Semper navštívil Československo již v roce 1936 a setkal se s Karlem Čapkem, Františkem Kupkou a Františkem Langrem. Semper údajně četl Sládkovu báseň *Emigranti* (snad *Vystěhovalci* ze sbírky *Jiskry na moři*, 1880), jež vyšla v estonském překladu roku 1887, a *Vesnický román* Karolíny Světlé v estonském překladu z roku 1889. O Semperově vlastní tvorbě a jeho vztahu k ostatním tvůrcům sdruženým před válkou v avantgardní umělecké skupině Siuru se ve zprávě nepíše nic. Semperovy básně, a to ve značné šíři, později českým čtenářům zpřístupnil Vladimír Macura.

V 60. letech se vrací zájem o meziválečnou i starší estonskou literaturu. Tendenci předznamenává překlad přes ruštinu básně tradicionalistické básnířky Anny Haavy,¹²² už v 60. letech pak v překladu z estonštiny vyšel kriticko-realistický román Eduarda Vildeho *Külmale maale* (Do chladné země),¹²³ jedno z ústředních prozaických děl estonské literatury, přes ruštinu přeložená idylická vesnická novela Oskara Lutse *Kevade* (Jaro)¹²⁴ a taktéž přes ruštinu¹²⁵ či přímo¹²⁶ přeložené povídky Friedeberta Tuglase. Tato díla nebyla v Čechách recenzována. Kromě Kyry Platovské překládala z estonštiny nejvíce Miloš Lukáš, např. Jakobsonovy bajky¹²⁷ a po jedné povídce od prozaika Erniho Krustena¹²⁸ a od spisovatelky a političky Lehte Hainsalu.¹²⁹ V 60. letech přichází do Čech dětská autorská literatura překladem Marie Hledíkové (nejspíše z estonštiny) románem *Roostevaba Mõök* spisovatele Ena Rauda.¹³⁰

V 60. letech se v česko-estonských kulturních vztazích objevuje tendenčně těžko zařaditelný fenomén, totiž články estonského teologa a básníka Uku Masinga. Na Masingovo básnické dílo se v posledních dekadách v Estonsku odkazuje skutečně hojně. Do češtiny však nic přeloženého není. V Čechách, v revui *Communio viatorum* pražské Evangelické teologické fakulty vyšly jen Masingovy anglo- a ně-

121 JONÁŠ, Václav. Na besedě s estonským spisovatelem J. Ch. Semperem. *Jiskra* 1957, 93, s. 5.

122 HAAVA (chybně CHAAVA), Anna. Jedenkrát jenom sláva bývá. *Svět sovětů* 21, 1958, 10, obálka s. 4. Přel. Jana Moravcová.

123 VILDE, Eduard. *Do chladného kraje* (*Külmale maale*). SNKLHÚ, Praha 1960. Přel. Kyra Platovská.

124 LUTS, Oskar. *Jaro* (*Kevade*). Svět sovětů, Praha 1961. Z ruštiny přel. Olga Mašková.

125 TUGLAS, Friedebert. Záhada jednoho života. *Rudé právo* 29. 11. 1969, příl. Halá sobota, s. 8–9. Přel. Oldřich Rafaj.

126 TUGLAS, Friedebert. Žízeň po vědění (*Teaduse igatsus*). *Pochodeň* 54, 1965, 291, s. 5. Přel. Miloš Lukáš; TUGLAS, Friedebert. Žízeň po vědění (*Teaduse igatsus*). *Rudé právo* 46, 1966, 22, příl., s. 1. Přel. Miloš Lukáš.

127 JAKOBSON, August. Komár a kůň (*Sääsk ja hobune*). *Lidová demokracie* 19, 1963, 77, s. 6. Přel. Miloš Lukáš; JAKOBSON, August. Myš a vrabec. *Lidová demokracie* 25. 8. 1963, s. 6. Přel. ML (Miloš Lukáš).

128 KRUSTEN, Erni. Zapomenuté jméno. *Pochodeň* 56, 1967, 262, s. 5. Přel. Miloš Lukáš.

129 HAINVALU(OVÁ), Lehte. Noc (*Õö*). *Pochodeň* 1967, 202, 26.–27. 8., s. 5. Přel. Miloš Lukáš; HAINVALU(OVÁ), Lehte. Noc (*Õö*). *Svět sovětů* 30, 1967, 50, s. 19–20. Přel. Miloš Lukáš.

130 RAUD, Eno. *Konec černého supa* (*Roostevaba Mõök*). Svět sovětů, Praha 1962; 2. vydání Lidové nakladatelství, Praha 1969. Přel. Marie Hledíková a Jaroslav Tafel.

meckojazyčné biblistické články.¹³¹ Proč význačný estonský básník v 60. a 70. letech vydával odborné články v české revui a jaký příběh se k tomu váže, se mi bohužel nepodařilo zjistit.

Zájem o estonské drama pokračoval i v 60. letech. Přes ruštinu bylo přeloženo drama Ardiho Liivese *Uusaasta õõ*,¹³² vyšel rozhovor s estonským teatrologem a dramatikem Voldemarem Pansem¹³³ a na něj navázal rozhovor s překladatelem Haškových a Kunderových děl Lembitem Remmelgasem.¹³⁴ Přejít mezi čistě propagandistickým sovětským dramatem a původním účelem této umělecké formy lze potkat v překladech děl Juhana Smuula, především jeho dramatu *Lea*¹³⁵ (překlad z estonštiny), a nakonec i v jiném jeho žánru, reportážním románem *Jäine raamat* (*Ledová kniha*, překlad přes ruštinu) z roku 1961.¹³⁶ Žánr prozaického Smuulova díla vzbudil v Čechách zájem a román byl recenzován pětkrát.¹³⁷ V recenzích se zdůrazňovaly ty rysy, jimiž se výsledek žánrové kontaminace odlišuje od dobových cestopisů či reportáží, totiž „dobrodružství myšlenky“ ve srovnání s pouhým popisem událostí na cestě nebo její „nevzrušivý rytmus“. Knihu jako popis psychologické pouti, což je vlastně původní rys cestopisu, ocenil například Sergej Machonin.¹³⁸ Eroze dějového popisu psychologickými a lyrickými pasážemi včetně flashbacků do dětství zaujala zase Zdeňku Havránkovou.¹³⁹ Objevily se též

131 MASING, Uku. Das Evangelium des Alten Testamentes. *Communio viatorum* 3, 1960, 2, s. 123–132; MASING, Uku. Die Leute von Kumrân und das Alte Testament. *Communio viatorum* 3, 1960, 3–4, s. 243–246; MASING, Uku – RÄTSEP, Kaide. Barlaam and Joasaphat. *Communio viatorum* 4, 1961, 1, s. 29–36; MASING, Uku. Confessio amantis. *Communio viatorum* 4, 1961, 2, s. 139–160; MASING, Uku. Panta dynata. *Communio viatorum* 6, 1963, 4, s. 242–262; MASING, Uku. De hermeneutica. *Communio viatorum* 16, 1973, 1–2, s. 1–29.

132 LIIVES, Ardi. *Poslední noc v roce (Uusaasta õõ)*. Dilia, Praha 1960. Přel. Otakar Fencl.

133 PANSO, Voldemar (chybně PAANSOO, Valdemar). Rozhovor s mladým přítelem o věčnosti. *Rudé právo* 29. 11. 1969, příl. Haló sobota, s. 9. Přel. Oldřich Rafaj.

134 REMMELGAS, Lembit. Přišel k nám ze země ostrovů a jezer (rozhovor). *Rudé právo* 22. 11. 1969. Rozhovor vedla (ir) Irena Maňáková.

135 SMUUL, Juhan. *Lea (Lea)*. Dilia, Praha 1961. Přel. Kyra Platovská.

136 SMUUL, Juhan. *Ledová kniha (Jäine raamat)*. Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961; 2. vydání 1961. Přel. Tereza Silbernágllová a Josef Dítě.

137 FRANĚK, Jiří F. Fejeton o hřejivé knize. *Tvorba* 26, 1961, 31, s. 724–725; Za „Ledovou knihu“. *Kalendář Světa sovětů 1962*, 1961, s. 72–80; bn (NEUMAN, Bohumil). Málo tepla, ale mnoho lidskosti... *Praha – Moskva* 25, 1961, 11, s. 691–692; MACHONIN, Sergej. Dobrodružství cesty myšlenek. *Rudé právo* 41–42, 1961, 202, s. 3; HAVRÁNKOVÁ, Zdeňka. Jedna z cest nové sovětské prózy. *Bulletin Ústavu ruského jazyka a literatury* 7, 1963, s. 257–266.

138 MACHONIN, Sergej. Dobrodružství cesty myšlenek. *Rudé právo* 41–42, 1961, 202, s. 3.

139 HAVRÁNKOVÁ, Zdeňka. Jedna z cest nové sovětské prózy. *Bulletin Ústavu ruského jazyka a literatury* 7, 1963, s. 263.

zcela tendenční recenze hodnotící knihu jako důkaz existence nového sovětského člověka, který přežije i v obtížných podmínkách Antarktidy.¹⁴⁰

Normalizace

Jak se komunistická diktatura v Československu šedesátých let oslabuje a kulturní život emancipuje od sovětských muštrů, klesá i vydávání estonských děl. Estonská literatura doplácí na své dočasné a vynucené geopolitické spojení se Sovětským svazem a podobný odliv zájmu zaznamenáme kvůli post-sovětské rekontextualizaci ještě v devadesátých letech 20. století. Smuul je asi jediným autorem, který zůstává v Čechách přítomný přes celá šedesátá léta až do normalizace.¹⁴¹

Poslední delší zmínka o Smuulovi jako aktuálním autorovi vyšla v roce 1974 v jakémsi Smuulově pozdním nekrologu.¹⁴² Zdeněk Kropáč v něm vrací estonskou literaturu do okruhu literatur severských: „Jména jako vyvolaná ze starých severských ság,” „(Smuul) vypráví jazykem starých ság.” I samotný Smuul se v Kropáčově vzpomínce přihlašuje především k literárnímu dědictví Fridtjofa Nansena. Posledním překladatelem Smuulova díla je pak zřejmě Vladimír Macura.¹⁴³ Zároveň je tento Macurův překlad jeho prvním překladem díla estonské literatury a také jeho posledním překladem přes ruský překlad. Již téhož roku se Macura setkal s estonským bohemistou Leonem Metsarem, nechal se přesvědčit o kvalitách estonské literatury a celkem rychle se naučil estonsky.¹⁴⁴ Od druhé poloviny 70. let lze o Macurovi mluvit jako o nejlepším znalci estonské literatury a jejím nejlepším překladateli. Estonská literatura se v době, kdy díky své kvalitě vstupuje do kontextu literatury světové, setkává pro Čechy šťastným způsobem s Macurovým géniem jak v překladu, tak i ve schopnostech organizačních. Během dvaceti let Macura z estonštiny přeložil a vydal téměř dvacet knih a jím přeložených děl, uveřejněných v periodikách a sbornících, je téměř osmdesát. Macura navíc opatřil své překlady zasvěcenými studii. V periodikách i jako monografie vyšlo o estonské literatuře mnoho Macurových odborných textů. Po Macurově vstupu do české

140 bn (NEUMAN, Bohumil). Málo tepla, ale mnoho lidskosti... *Praha – Moskva* 25, 1961, 11, s. 691–692.

141 SMUUL, Juhan. *Japonské moře, prosinec (Jaapani meri, detsember)*. Svět sovětů, Praha 1965. Přel. Tereza Silbernágllová; SMUUL, Juhan. *Punta mořeplavec (Meremees Murka)*. Svět sovětů, Praha 1965. Přel. Josef Sedlák; SMUUL, Juhan. Píseň smrti. *Čtení o Sovětském svazu* 16, 1967, 10, s. 42–46. Přel. Dagmar Klementová; SMUUL, Juhan. Maria. *Zemědělské noviny* 29, 1973, 292, s. 2. Přel. Vladimír Macura.

142 KROPÁČ, Zdeněk. Tichý rozhovor s Juhanem Smuulem. *Rudé právo* 54–55, 1974, 19, s. 6.

143 SMUUL, Juhan. Maria. *Zemědělské noviny* 29, 1973, 292, s. 2. Přel. Vladimír Macura.

144 Vrt. SLABIHOUDOVÁ, Naděžda. Co bylo před Česko-estonským klubem? *Zpravodaj Česko-estonského klubu* 2001, Praha, s. 7–8. Naděžda Slabihoudová ve stejném článku píše, že Macura začal okamžitě překládat estonskou poezii a vydávat ji jako básně neznámého dělníka. Pokud je to pravda, jsou pravděpodobně tyto překlady pro překladovou bibliografii estonské literatury ztraceny.

estonistiky a překladatelské praxe ve druhé polovině 70. let už nebylo možné vrátit se k původnímu modelu vydávání estonských sovietských, řaděných tu a tam dílem kvalitnějším. Klesl i poměrný počet překladů přes ruštinu a mapování dějin estonské literatury i výběr soudobé produkce k překladu nabylo systematických rysů a opřelo se o důkladnější čtenářské rešerše.

Ve srovnání s Macurovým působením vypadá malý soubor překladů Miloše Lukáše a Jevgenije Timofejeva, uveřejněný na stránkách královéhradeckého deníku *Pochodeň*, zcela neuspořádaně,¹⁴⁵ obsahuje směs sovietských a marginálních textů klasických autorů. Lukášův a Timofejevův tandem v Hradci Králové sedmdesátých let je však zajímavý právě s ohledem na místo jejich působení. Již podruhé se v Hradci Králové setkaly dráhy dvou překladatelů z estonštiny, tentokrát pravděpodobně dlouhodoběji a snad intenzivněji. O osobním či pracovním vztahu mezi Lukášem a Timofejevem však nemám žádných informací. Jevgenij Timofejev byl údajně po matce Estonec, po otci Rus a působil na královéhradecké slavistice.¹⁴⁶ Mnohem důležitější jsou pozdější Timofejevovy překlady románů Leona Metsara a Vladimira Beekmana.¹⁴⁷

Úroveň výběru textů a kvality překladu, již Macura do české estonistiky vnesl, je nejzřetelnější ve srovnání s kvalitou a množstvím z předchozích dob, tj. let čtyřicátých až poloviny let sedmdesátých, neboť předtím se autorská poezie nepřekládala vůbec. Macurovy překlady jsou vůbec prvními skutečnými ukázkami estonského básnictví v Čechách. (Již zmíněná kvalitní česko-estonská básnická antologie z poloviny 50. let byla vydaná ve Švédsku.) Jak Macura sám připouští v článku *Estonská literatura v českých překladech*,¹⁴⁸ předchozí překlady byly zdvojené, špatné a původnímu textu vzdálené, přičemž výslovně zmiňuje básně předválečného Estonska (Jakoba Liiva, Juhana Sütisteho, Augusta Alleho, Marie Under), jež obsahovaly Smuulovy knihy. Samostatně vydané překlady básně Anny Haavy a Ralfa

145 ANGERVAKS, Hugo. Jízda k soudu. *Pochodeň* 1970, 210, 5.–6. 9., s. 4. Přel. Miloš Lukáš; ANGERVAKS, Hugo. Úsměv. *Pochodeň* 1970, 68, 21.–22. 3., s. 6. Přel. Miloš Lukáš; KRUIUSVALL, Jaan. Dědictví. *Pochodeň* 66, 1977, 268, Magazín Pochodně, s. 6. Přel. Jevgenij Timofejev; PEEGEL, Juhana. Starý jídelní stůl. *Pochodeň* 61, 1972, 141, s. 6. Přel. Miloš Lukáš; PLOOM, Asta. Akvarel písečného ostrova. *Pochodeň* 24.–25. 6. 1978, s. 6. Přel. Jevgenij Timofejev; PÖDER, Rein. Podivný vlak. *Pochodeň* 1975, 64, s. 7. Přel. J. Timofejev; SARAPUU, Jaak. Stará učitelka. *Pochodeň* 65, 1976, 56, s. 7. Přel. Jevgenij Timofejev; SIRGE, Rudolf. Atsisi. *Pochodeň* 59, 1970, 240, s. 7. Přel. (Miloš Lukáš?); TAMMSAARE, Anton Hansen. Kolportérka č. 17 (*Lehekandja Nr. 17*). *Pochodeň* 61, 1972, 95, s. 6. Přel. (Miloš Lukáš?); TUGLAS, Friedebert. Jaro (Kevad). *Pochodeň* 64, 1975, 69, s. 7. Přel. Miloš Lukáš; TUGLAS, Friedebert. U silnice (*Tee ääres*). *Pochodeň* 62, 1973, 238, s. 6–7. Přel. Miloš Lukáš; TUGLAS, Friedebert. Zlost (*Viha*). *Pochodeň* 61, 1972, 111, s. 6. Přel. Miloš Lukáš.

146 KESNER, Jindřich. Jevgenij Timofejev padesátiletý. *Češtinář* 6, 1995–96, 3, s. 80–81.

147 METSAR, Leo. *Císař Julián (Keisar Juliamus)*. Melantrich, Praha 1983. Přel. Jevgenij Timofejev; BEEKMAN, Vladimir. *Cesty k protinožcům (Maakera kuklapoolle)*. Panorama, Praha 1983. Přel. Květuše Nováková a Jevgenij Timofejev.

148 MACURA, Vladimír. Estonská literatura v českých překladech. *Tvorba* 1974, 18, příloha Literatura – umění – kritika č. 5, s. 15.

Parveho, o nichž píšu výše, Macura nepovažoval za překlady a možnost o nich jako o překladech smysluplně uvažovat vůbec vylučoval.

V roce 1977 Macura vydal antologii dobové estonské poezie *Zvony v jezerech*, do níž zahrnul tvorbu Johanna Sempera, Betty Alver, Augusta Sanga, Debory Varandi, Vladimira Beekmana, Jaana Krosse, Paula-Eerika Rumma, Matse Traata, Jaana Kaplinského a Viivi Luik, tedy to nejlepší z poezie sovětského Estonska.¹⁴⁹ Výbor obsahuje Macurovu předmluvu o dějinách estonského básnictví od romantických počátků na úsvitu 19. století (Kristjan Jaak Peterson) až po 70. léta století dvacátého. Ač Macura není ve sbírce uveden jako překladatel všech básní, je pravděpodobné, že básně vybral on a udělal k nim komentovaný doslovný překlad. To nepřímou dokládá i báseň Betty Alver *Zas a znova*, jejíž překlad je ve sbírce připisán pouze Jiřímu Žáčkovi, přestože stejný překlad vyšel již o rok dříve v *Tvorbě* podepsán jak Žáčkem tak i Macurou.¹⁵⁰ Spolupráce Macury s Žáčkem probíhala až do 90. let. Macura se na vydání antologie dlouho připravoval a jednotlivé básně estonských autorů průběžně publikoval v periodikách a antologiích básníků světových i jen sovětských.¹⁵¹

149 ALVER(OVÁ), Betti. V mlze – Těžká krupěj vosku – Malíř ve lví kleci – Kanibal – Hýřil – Pa-ličák – Múze – Poslední přání – *Zas a znova*. In *Zvony v jezerech*. Československý spisovatel, Praha 1977, s. 37–47. Přel. Jiří Žáček; BEEKMAN, Vladimír. Dlouhá cesta – Mořské nebe – Arnika – Stará fotografie, s. 69–78. Přel. Vladimír Macura; KAPLINSKI, Jaan. Není útěchy – Autore Školní poetiky pověz – Být Ikarem – Ty jsi už přišla – Včerejším parnem – Všechny cesty jsou změněny – Současnosti jsi těsná – Přijdou svátky – Chtěl bych – Grónsko – Na Obloukovém mostě, s. 117–129. Přel. Vladimír Macura; KROSS, Jaan. Ten, kdo odděluje uhlí od kamene – Vodní hodiny – Chvilé – Těsně – Objevení světa – (Úryvek z poémy, s. 79–90. Přel. Vladimír Macura; LUIK(OVÁ), Viivi. Matčin dopis – Babička – Holčička – Vzpomínka – Předem domluvené setkání – Koukej ty si myslíš – Stará paní – Věčnost, s. 131–141. Přel. Michal Černík; RUMMO, Paul-Eerik. Chvála nesouměrnosti – Hleďte toho trylkujícího skřivánka – Září. Okamžiky a meditace – (Úryvky) – Dárky – Moře. Léto – Na hřbetě šedých mlh, s. 91–101. Přel. Jaroslav Kabíček; SANG, August. Sen – Šturmy a formy – Galileo Galilei – Dišputát se smrtí, s. 49–57. Přel. Vladimír Macura; SEMPER, Johannes. Provazolezec – Poezie – Jak je to možné? – Pravda – Moment mélancolique – Lásko, až jednou zemřeš – Mé okno z šestnácti tabulek – První pláč – Ty listy knih jak opadalé listy, s. 27–35. Přel. Vladimír Macura; TRAAAT, Mats. Jsem jen kus šedivého magnetitu – Denní zprávy – Pozdní jehňátka – Malý ptačí trh – První mrazík – Přetěžký skvoste jara – Jabloně – Lekce – Šikmý stín špičáků, ač dravec upoután – Pokud – Jaro v Praze, s. 103–116. Přel. Josef Peterka; VAARANDI(OVÁ), Debora. Lidé se dívají na moře – Topol s ptákem – Housle noci – Silnice – Město – Jedna vánoční vzpomínka, s. 59–68. Přel. Oldřich Rafaj.

150 ALVER(OVÁ), Betti. *Zas a znova*. *Tvorba* 1976, 45, příl. LUK, s. 16. Přel. vm (Vladimír Macura) a jž (Jiří Žáček).

151 KAPLINSKI, Jaan. Ach průsvitnosti Monstera deliciosa.... *Mladá fronta* 32, 1976, 187, příl. 52 víkendů MF 31, s. 5. Přel. Vladimír Macura; KAPLINSKI, Jaan. Báseň. *Tvorba* 1976, 45, příl. Literatura – umění – kritika 11, s. 3. Přel. Vladimír Macura; KAPLINSKI, Jaan. Báseň. *Mladý svět* 19, 1977, 6, s. 20–21. Přel. Vladimír Macura a Küllike Raiend; KAPLINSKI, Jaan. Bílá čára nad Võrumaa. *Světová literatura* 21, 1976, 3, s. 133–139. Přel. Vladimír Macura a Küllike Raiend; KAPLINSKI, Jaan. Bratříčku stohu. *Tvorba* 1976, 45, příl. LUK, s. 3. Přel. vm (Vladimír Macura) a jž (Jiří Žáček); LUIK(OVÁ), Viivi. Dcerka – Elégie z expresu Baltik. *Mladý svět* 19, 1977, 6, s. 20–21. Přel. Vladimír Macura a Küllike Raiend; RUMMO, Paul-Eerik. Balada o střepině v srdci. In *Země sovětů v poezii a próze*. Svazek I. Lidové nakladatelství, Praha 1977, s. 346. Přel. Jaroslav Kabíček; RUMMO, Paul-Eerik. Přemítání o Juhanu Liivovi. *Tvorba* 1976, 45, příl. Literatura – umění – kritika 11, s. 3. Přel. vm (Vladimír Macura) a jž (Jiří

Antologie na druhou stranu inspirovala k překladům a vydáním dalších básní v ní zahrnutých autorů (nebo snad šlo o přebytky?) a docházelo i k reedicím básní z antologie.¹⁵² Do antologie nebylo zařazeno více méně angažované dílo nadané básnířky Lilli Promet, jejíž tvorba, ač v překladech přes ruštinu, vycházela po celá 70. léta.¹⁵³ Dalšími autory, jejichž dílo v 70. letech v překladu vyšlo, ale v antologii zahrnuto nebylo, jsou Juhan Viiding *alias* Jüri Üdi, kterému se Macura později věnoval zvláště, a také Arvi Siig, jeden z mála básníků silné generace debutující v Estonsku v 60. letech, kterému se v Čechách nikdo více nevěnoval.¹⁵⁴

Antologie *Zvony v jezerech* byla recenzována několikrát.¹⁵⁵ Václav Vodák¹⁵⁶ a Josef Rumler¹⁵⁷ se shodli na tom, že někteří estonští básníci využívají ironie, Rumler přiznává estonské poezii ve srovnání s českou větší kvality, filozofickou hloubku a myšlenkovou dynamiku.

Žáček); SEMPER, Johannes. Až k slzám krásné. In *Země sovětů v poezii a próze*. Svazek I. Lidové nakladatelství, Praha 1977, s. 312. Přel. Vladimír Macura; SEMPER, Johannes. Až k slzám krásné. *Zemědělské noviny* 30, 1974, 102, s. 3. Přel. Vladimír Macura; SEMPER, Johannes. Je až k slzám krásné, že žiješ... *Tvorba* 1974, 18, příloha Literatura – umění – kritika, s. 15. Přel. Vladimír Macura; SEMPER, Johannes. Smrt v lese. *Zemědělské noviny* 29, 1973, 256, s. 2. Přel. Vladimír Macura; VAARANDI(OVÁ), Debra. Estonsko, jak ho vidím. In *Země sovětů v poezii a próze*. Svazek I. Lidové nakladatelství, Praha 1977, s. 266. Přel. Vladimír Macura.

152 SEMPER, Johannes. Zamčená sýpka. In *Sovětská poezie*. Odeon, Praha 1981, s. 126–127. Přel. Vladimír Macura; TRAAT, Mats. První láska – Já a ty – Vztah k životu. *Štafeta* 10, 1978, 1, s. 3–4. Přel. Ivan Dorovský; TRAAT, Mats. Vztah k životu. *Universitas* 77 10, 1977, 4, s. 2. Přel. Ivan Dorovský; TRAAT, Mats. Jaro v Praze. In *Lyrické dopisy do Čech*. Československý spisovatel, Praha 1980, s. 81–82. Přel. Josef Peterka; VAARANDI(OVÁ), Debra. Tvoje tvář... In *Myslím na tebe. Výbor ze sovětské milostné lyriky (Pesnj ljubvi)*. Mladá fronta, Praha 1978, s. 278. Přel. Jaroslav Kabíček.

153 PROMET(OVÁ), Lilli. Černý den – Ó, majestáte symfonie. *Svět socialismu* 1979, 4, s. 22. Přel. Vladimír Michna; PROMET(OVÁ), Lilli. Černý den. *Pochodeň* 12.–13. 2. 1977, s. 6. Přel. Karel Nebeský; PROMET(OVÁ), Lilli. Don Alfredo. *Mladá fronta* 18. 9. 1976, příl., s. 4–5. Přel. Karel Kučera; PROMET(OVÁ), Lilli. Guernica. *Svoboda* 8. 9. 1973, příl. s. 11. Přel. Marie Neznalová; PROMET(OVÁ), Lilli. Láska – Aby země rozkvetla – Do přítomnosti. *Svět socialismu* 12, 1979, 18, s. 27. Přel. Marie Bulecová; PROMET(OVÁ), Lilli. Láska na celý život. *Naše rodina* 1975, 40, s. 6. Přel. M.N. (Milena Nyklová-Veselá).

154 ÜDI, Jüri. Rarášci. *Mladý svět* 19, 1977, 6, s. 20–21. Přel. Vladimír Macura a Küllike Raiend; SIIG, Arvi. Babička – Je marné psát rákosem na vodu – Suchopár – Srpen – Mládí. *Sovětská literatura* 1977, 5, s. 151–153. Přel. Hana Vrbová.

155 (zh) (HEŘMAN, Zdeněk). „Zvony v jezerech“. *Mladá fronta* 30. 11. 1977, s. 4; RUMLER, Josef. Dnešek estonské poezie. *Literární měsíčník* 7, 1978, 5, s. 113–114; VODÁK, Václav. Básnické Estonsko se představuje. *Lidová demokracie* 33, 1977, 280, s. 5; MAREŠ, Jindřich. Z estonské poezie. *Rovnost* 92, 1977, 301, s. 5.

156 VODÁK, Václav. Básnické Estonsko se představuje. *Lidová demokracie* 33, 1977, 280, s. 5.

157 RUMLER, Josef. Dnešek estonské poezie. *Literární měsíčník* 7, 1978, 5, s. 113–114.

Ze starší estonské poezie vyšly v 70. letech básně Juhana Sütisteho v Kabíčkově překladu sbírky sovětské milostné poesie¹⁵⁸ a několik básní Juhana Liiva vydaných ve třech různých periodikách.¹⁵⁹

Estonskou prózu, jež vycházela v Čechách 70. let, lze rozčlenit do tří skupin: próza samostatného Estonska, poválečná tendenční próza a soudobý apolitický modernismus.

Tendenční próza se vrací k tématu války. Sem lze řadit Paula Kuusberga a rusky píšícího Estonce Ahta Leviho (s podivným doslovem od arménské spisovatelky Marietty Šaginjanové¹⁶⁰)¹⁶¹ a na základě tematické shody i skupinu přeložených dramát Hanse Luika, Egona Ranneta a Ardiho Liivese.¹⁶² K překladům přes ruštinu byly připojeny předmluvy a doslovy, jež proruský historický výklad ještě stvrzovaly. Pro jistotu vyšly i překlady dvou rozhovorů s Paulem Kuusbergem.¹⁶³

Kuusbergova tvorba však není zcela schematická a ideologickému obsahu i formou podřízená, jako je tomu v případě Augusta Jakobsona a dramát Hanse Leberechta. Kuusberg byl dobrý prozaik a alespoň detaily nechával hodnotově vyvážené – i mezi jím konstruovanými estonskými lesními bratry, bojovníky proti sovětské okupaci, se našly postavy morální. Etická kritéria pro hodnocení Kuusbergových postav jsou složitější, jak napsal Vladimír Macura v článku *Etické romány Paula Kuusberga*.¹⁶⁴ Stejně věci si všiml i lettonista Radegast Parolek v článku *Současné literární Estonsko*.¹⁶⁵ Parolkovo hodnocení dějin estonské literatury bylo ovšem v mnoha případech pokřivené jeho jazykově omezeným přístupem k estonské literatuře jako celku. Jelikož pravděpodobně neuměl estonsky, musel se spoléhat na ruské práce, jež se vyjadřovaly i k věcem, o nichž by estonská histo-

158 SÜTISTE, Juhan. Sonet z cyklu Láska. In *Myslím na tebe. Výbor ze sovětské milostné lyriky (Pesnj ljubvi)*. Mladá fronta, Praha 1978, s. 277. Přel. Jaroslav Kabíček.

159 LIIV, Juhan. Na Čudském jezeře. *Rudé právo* 4. 5. 1974, příl. Haló sobota, s. 9. Přel. Vladimír Novotný; LIIV, Juhan. Ukázka veršů. *Mladá fronta* 30. 4. 1974, s. 4. Přel. Jana Štroblová; LIIV, Juhan. Všední příběh. *Zemědělské noviny* 30, 1974, 133, příl. Náš domov 25, s. 6. Přel. Vladimír Macura.

160 Marietta Šaginjanová z neznámých příčin napsala i předmluvu ke 2. vydání českého překladu *Kalevaly* v roce 1953. I tato předmluva je pouhým irelevantním ideologickým balastem.

161 KUUSBERG, Paul. Rezavá konev. *Sovětská literatura* 1974, 7, s. 113–124. Přel. Vladimír Michna; KUUSBERG, Paul. *Uprostřed léta (Südasuvel)*. Naše vojsko, Praha 1978. Přel. Kamil Chrobák; LEVI, Ahto. *Zápisky Šedého vlka (Zapiski Serogo volka)*. Československý spisovatel, Praha 1977. Přel. Vladimír Michna.

162 LUIK, Hans. *Zrození hvězdy (Zvezdnyj tšas)*. Dilia, Praha 1971. Přel. Jiří Seydler; RANNET, Egon. *Kriminální tango (Kriminaaltango)*. Dilia, Praha 1974. Přel. Věra Eliášková; LIIVES, Ardi. *Poštovní známka z Vídně (Viini postmark)*. Dilia, Praha 1975. Přel. Jiří Matějček.

163 KUUSBERG, Paul – POLEVOJ, Boris. Kus našeho života (rozhovor). *Československý voják* 27, 1978, 3, s. 2–5. Rozhovor vedl V. Bystrov; KUUSBERG, Paul. Důraz na ideály (rozhovor). *Sovětská literatura* 1976, 10, s. 153–157. Rozhovor vedla Ljudmila Lavrova.

164 MACURA, Vladimír. Etické romány Paula Kuusberga. *Literární měsíčník* 5, 1976, 7, s. 113.

165 PAROLEK, Radegast. Současné literatury sovětského Pobaltí. *Současné literární Estonsko. Čtenář* 24, 1972, 11, s. 394.

riografie mlčela. Ve zmíněném článku nazývá deportace a popravy nepohodlných estonských spisovatelů „reorganizací jejich řad”.¹⁶⁶ Snad nedostatek relevantních informací a těžiště vlastní specializace vedly i v jiných Parolkových textech k přílišným generalizacím – například ve srovnání úrovně předválečné estonské a lotyšské poezie onu klade výrazně níže, což samo o sobě vyvolává pochybnosti.¹⁶⁷ Hodnotu Parolkových textů k dějinám estonské literatury snižuje značný počet chyb v zápisu proprií, což je snad způsobeno dvojí transkripcí přes azbuku.

Skupina překladů prózy nezávislého Estonska se týká především velkého realisty A. H. Tammsaareho. Zpočátku se navazuje na předválečnou praxi a překládají se jen Tammsaareho kratší texty; prvním z nich je v roce 1972 uveřejněná *Lehekandja Nr. 17* (Kolportérka č. 17) v překladu Miloše Lukáše.¹⁶⁸ Stejná povídka vychází během šesti let ještě dvakrát, pokaždé v jiném překladu přes ruštinu.¹⁶⁹ Všechny další překlady Tammsaareho novel a povídek byly nezprostředkované a vytvořené překladateli generace, jejíž příslušníci se naučili estonsky samostudiem v 70. letech: tedy kromě Vladimíra Macury Naděždou Slabihoudovou a Květuší Novákové,¹⁷⁰ které byly obě původně bohemistky a rusistky.¹⁷¹

Hlavní pozornost však zaslouženě vzbudila Tammsaareho generační románová pentalogie *Tõde ja õiguse* (Pravda a spravedlnost) vydávaná v překladu v letech

166 PAROLEK, Radegast. Současné literatury sovětského Pobaltí. Současné literární Estonsko. *Čtenář* 24, 1972, 11, s. 392.

167 PAROLEK, Radegast. *Srovnávací dějiny baltických literatur: Od nejstarších dob do současnosti*. Univerzita Karlova, Praha 1978, s. 68.

168 TAMMSAARE, Anton Hansen. Kolportérka č. 17 (*Lehekandja Nr. 17*). *Pochodeň* 61, 1972, 95, s. 6. Přel. (Miloš Lukáš?).

169 TAMMSAARE, Anton Hansen. Číslo 17 (*Lehekandja Nr. 17*). *Mladá fronta* 15. 11. 1975, příl. 52 víkendů MF, s. 4–5. Přel. Karel Kučera; TAMMSAARE, Anton Hansen. Kamelotka č. 17 (*Lehekandja Nr. 17*). *Naše rodina* 1978, 32, s. 8. Přel. Hana Netuková.

170 Cituji zde z dopisu PhDr. Květuše Novákové ze dne 25. 4. 2017: „Na FF UK jsem studovala obor ruština – čeština v 60. letech, kdy tam učili skvělí odborníci, kteří měli i přátelské vazby na kolegy na univerzitě v Tartu, zejména na Jurije Lotmana, zakladatele tamější sémiotické školy. Řada z nás absolventů fakulty pak nastoupila do redakcí pražských nakladatelství a vydavatelství periodik, byli jsme ‚nepopsaný list‘. Učitelé – po vstupu vojsk na území naší republiky – byli podrobeni prověrkám, mnozí museli opustit své katedry a živili se všelijak. Spolupracovali jsme s nimi (překlady, doslovy, posudky apod.), abychom trochu splatili, co nás naučili. Vydavatelsky jsme pak z logických důvodů objevovali krásnou a velmi různorodou literaturu malých národů SSSR. A byl o ně čtenářský zájem! Nápady nás zahrnovali estonští znalci, s nimiž jsme se znali: spisovatel a překladatel Leo Metsar a skvělý organizátor Lembit Remmelgas, pracovník Svazu estonských spisovatelů.”

171 TAMMSAARE, Anton Hansen. *Peklo v sázce (Kõrboja peremees – Põrgupõhja uus Vanapagan)*. Odeon, Praha 1978. Přel. Naděžda Slabihoudová; TAMMSAARE, Anton Hansen. *Nenasytné lásky (Elu ja armastus)*. Lidové nakladatelství, Praha 1981. Přel. Naděžda Slabihoudová; TAMMSAARE, Anton Hansen. *Staroušci z Mäetaguse – Cesta do Itálie. Sovětská literatura* 23, 1978, 1, s. 162–176. Přel. Vladimír Macura; TAMMSAARE, Anton Hansen. *Z myšlenek A. H. Tammsaara. Světová literatura* 24, 1979, 1, s. 49, 73, 104, 197. Přel. Vladimír Macura; TAMMSAARE, Anton Hansen. Čipera Kaarel a jeho mladá žena. *Rudé právo* 28. 1. 1978, příl., s. 8–9. Přel. Květuše Nováková; TAMMSAARE, Anton Hansen. *Chlapec a motýl (Poiss ja liblikas)*. Perioodika, Tallinn 1980. Přel. Květuše Nováková.

1976–1983 a do edičního plánu nakladatelství Odeon navržená právě Květuší Nováková.¹⁷² I na tomto titánském díle lze ilustrovat změnu, jež ve druhé polovině 70. let v překladové praxi nastala. První dva díly přeložila z ruského překladu Věra Kružíková – ovšem pod Macurovým dohledem –, zbylé tři díly Macurova následovnice Naděžda Slabihoudová z estonského originálu.

Ke každému dílu pentalogie a k českému vydání dvou novel (v knize *Peklo v sázce*), v nichž Tammsaare zpětně ironizuje obraz estonského sedláka, jež v pentalogii vytvořil, Macura napsal doslov. V dosloveh se zabýval místem Tammsaareho tvorby v dějinách estonské a světové literatury a proměnou baltského vesnického románu reflektovanou i v Tammsaareho díle. Doslovy Macura později spojil v jeden text a vydal jako monografii s názvem *Anton Hansen Tammsaare aneb Cesta za epopejí*.¹⁷³

Na česká vydání Tammsaareho románů a novel vyšlo mnoho recenzí. Většina z nich se opírala o Macurovy doslovy, občas doplněné původními postřehy k tematice a kontextu. Ačkoli například Macura vymezuje nejbližší kontext jako baltský, objevuje se v recenzích jeho doplnění o kontext severský, a to obecný literární,¹⁷⁴ určený severskou rodinnou ságou¹⁷⁵ a skandinávskou románovou tradicí.¹⁷⁶ Další kontext, literární ruský, především Gorkého groteskní střet tzv. velkých dějin a osudu jednotlivce, navrhl brněnský slavista a komparatista Ivo Pospíšil¹⁷⁷ a ještě vzdálenější, viktoriánský anglický Vladimír Novotný.¹⁷⁸

Na tematické úrovni se rozebíral vztah mezi legalitou a legitimitou a míra Tammsaareho skepticismu vůči možnostem jejich korelace.¹⁷⁹

172 TAMMSAARE, Anton Hansen. *Dva rody z Vargamäe (Tõde ja õigus I)*. Svoboda, Praha 1976; 2. vydání 1978. Přel. Věra Kružíková; TAMMSAARE, Anton Hansen. *Indrek z Vargamäe (Tõde ja õigus II)*. Svoboda, Praha 1980. Přel. Věra Kružíková; TAMMSAARE, Anton Hansen. *Indrek mezi vzbouřenci (Tõde ja õigus III)*. Svoboda, Praha 1981. Přel. Naděžda Slabihoudová; TAMMSAARE, Anton Hansen. *Indrek a Karin (Tõde ja õigus IV)*. Svoboda, Praha 1982. Přel. Naděžda Slabihoudová; TAMMSAARE, Anton Hansen. *Návrat na Vargamäe (Tõde ja õigus V)*. Svoboda, Praha 1983. Přel. Naděžda Slabihoudová.

173 MACURA, Vladimír. *Anton Hansen Tammsaare aneb Cesta za epopejí*. Balt-East, Praha 1999.

174 POLÁČEK, Jiří. Hledání pravdy. *Rovnost* 92, 1977, 14, s. 5.

175 (vene). Klasik estonské literatury. *Zemědělské noviny* 34, 1978, 25, s. 2.

176 (vln) (NOVOTNÝ, Vladimír). Estonský hospodář a estonský čert. *Zemědělské noviny* 35, 1979, 152, s. 3.

177 POSPÍŠIL, Ivo. Pod skalpelem analytika. *Rovnost* 96, 1981, 290, s. 5.

178 NOVOTNÝ, Vladimír. Tammsaare v Čechách aneb Kroniky myšlení. *Zemědělské noviny* 40, 1984, 12, s. 5.

179 (vln) (NOVOTNÝ, Vladimír). Estonský hospodář a estonský čert. *Zemědělské noviny* 35, 1979, 152, s. 3; (jý) JANOVSKEJ, Jiří. Klasik venkovské prózy. *Zemědělské noviny* 33, 1977, 276, s. 6; (vv) (VACÍK, Miloš). Klasik moderní estonské prózy. *Lidová demokracie* 33, 1977, 5, s. 5.

Ivo Pospíšil potvrdil Macurovu tezi¹⁸⁰ o znalosti klasické estonské literatury a obzvláště Tammsaareho díla jako *conditio sine qua non* pro porozumění estonské literatuře soudobé.¹⁸¹ Vladimír Macura v úvaze šel ještě dál a prohlásil, že estonská literatura 50. let byla vlastně slepou uličkou.¹⁸² Jako prvního, kdo navázal na přetřebenou tradici estonské literatury, Macura jmenoval Jaana Krosse. Krossovo dílo je z tvorby generace 60. a 70. let prvním, jež se k nám dostává. V roce 1973 vyšla v revui *Sovětská literatura* (řízené alespoň zpočátku úplně moskevskou redakcí) Krossova povídka *Neli monoloogid Püha Jüri asjus* (*Čtvero monologů o svatém Jiří*) a překlad rozhovoru – obojí z ruštiny.¹⁸³ Následujícího roku v revui *Světová literatura* vyšla v překladu přes ruštinu další Krossova povídka *Michelsoni immatrikuleerimine* (*Inkolát generálmajora Michelsona*).¹⁸⁴ Teprve roku 1975 vzal překlady Krossových děl do vlastních rukou Vladimír Macura.¹⁸⁵ Od té doby se Krossovy novely a povídky překládaly přes ruštinu i z originálu, každopádně již pod Macurovým dohledem.¹⁸⁶ Po roce 1985, kdy vyšla tiskem novela *Keisri hull* (*Blázen Jeho Veličenstva*), nastala čtvrtstoletí pauza a teprve roku 2010 vyšla ukázka z novely *Kolme katku vahel* (*Tři morové rány*) v překladu Milana Michaela Horáka.¹⁸⁷ Přestože Macura překlady Krossových děl přes ruštinu kontroloval, podezření na snížení kvality „výrazově bohatých Krossových děl“ zůstávalo, jak víme z recenze Václava Königsmarka.¹⁸⁸

Krossovy novely poutaly pozornost svým nejednoznačným žánrovým určením (tzv. malé romány) a tematikou morálních dilemat zasazenou alegoricky do es-

180 MACURA, Vladimír. Nová literatura sovětského Estonska. *Tvorba* 1976, 45, 3. 11., příloha Literatura – umění – kultura, č. 11, s. 1–2.

181 POSPÍŠIL, Ivo. Čtvrté setkání s moderní estonskou prózou. *Rovnost* 97, 1982, 268, s. 5.

182 MACURA, Vladimír. Nová literatura sovětského Estonska. *Tvorba* 1976, 45, 3. 11., příloha Literatura – umění – kultura, č. 11, s. 1–2.

183 KROSS, Jaan. Čtvero monologů o svatém Jiří (*Neli monoloogid Püha Jüri asjus*). *Sovětská literatura* 1973, 4, s. 90–118. Přel. Jaroslav Piskáček; KROSS, Jaan. Smysl pro rovnováhu (rozhovor). *Sovětská literatura* 1973, 4, s. 118–125. Rozhovor vedl Leonid Mil.

184 KROSS, Jaan. Inkolát generálmajora Michelsona (*Michelsoni immatrikuleerimine*). *Světová literatura* 19, 1974, 2, s. 31–68. Přel. Ervína Moisejkenová.

185 KROSS, Jaan. Dedukce policejního komisaře Sancheze. *Tvorba* 1975, 36, příl. LUK, s. 1. Přel. V.M. (Vladimír Macura).

186 KROSS, Jaan. Nebeský kámen (*Taevakivi*). *Sovětská literatura* 1976, 10, s. 3–96. Přel. Jaroslav Piskáček; KROSS, Jaan. Hodina na otáčecí židli (*Neli monoloogid Püha Jüri asjus – Michelsoni immatrikuleerimine – Stahl grammatikka – Pöördoolitund*). Lidové nakladatelství, Praha 1977. Přel. Jaroslav Piskáček. KROSS, Jaan. *Ústupky v zájmu dohody* (*Kolmandad mäed – Čas na vraščajučemsja stule/ Pöördoolitund – Nebesnyj kameň / Taevakivi*). Odeon, Praha 1980. Přel. Vladimír Macura a Jaroslav Piskáček.; KROSS, Jaan. *Blázen Jeho Veličenstva* (*Keisri hull*). Lidové nakladatelství, Praha 1985. Přel. Vladimír Macura; KROSS, Jaan. *Blázen Jeho Veličenstva* (výňatek z díla *Keisri hull*). *Výběr z nejzajímavějších knih* 1985, 3, s. 12–13. Přel. Vladimír Macura.

187 KROSS, Jaan. *Tři morové rány* (*Kolme katku vahel*). *Plav* 6, 2010, 12, s. 16–19. Přel. Milan Michael Horák.

188 KÖNIGSMARK, Václav. Hodina přítomnosti, hodina historie. *Literární měsíčník* 6, 1977, 6, s. 109.

tonských dějin. Tuto zjevnou alegoričnost „sovětské tvorby“ nešlo přehlédnout a recenzenti se rádi chopili příležitosti na ni upozornit.¹⁸⁹ Domnívám se dále, že vlastní recepcce estonské literatury v literatuře české se váže a omezuje právě na novely Jaana Krosse, jimiž se zdají být žánrově i tematicky inspirovány „malé romány“ Macurovy z 80. a 90. let (*Informátor, Komandant, Guvernantka a Medikus*) s mravními tématy zasazenými do českého prostředí 19. století.

Za Krossem přicházela do Čech tvorba dalších prozaiků silné generace 60. a 70. let – Mats Traat, Enn Vetemaa, Arvo Valton a Mati Unt. Jejich díla se začala překládat ve druhé polovině 70. let a vycházela až do konce let osmdesátých. Traatovy romány vycházely v překladech z estonštiny,¹⁹⁰ jeho kratší prózy a básně však byly přeloženy přes ruštinu.¹⁹¹ Na oba Traatovy romány, které vyšly česky (*Inger a Tants aurukatla ümber*), napsal recenze Vladimír Novotný. Stylovou čistotu a jednoduchost románů spojuje s Traatovou poezií. Román *Tants aurukatla ümber* (*Tanec kolem parního kotle*) je podle Novotného pokračováním evropské tradice vesnického románu.¹⁹² Román *Inger* zase Novotný přirovnává na základě povahy hlavní postavy k lotyšskému dívčímu románu *Zilais zvirbulis* (*Modrý vrabec*) od Anny Brodele.¹⁹³

Macura, zdá se, zůstával při vydávání „lyrického“ a vesnického Traata stranou. Naopak za vydáváním urbánního Matího Unta stál s výjimkou dramatu *Peaproov* (*Generální zkouška*)¹⁹⁴ jako překladatel všude.¹⁹⁵

189 (vv) (VACÍK, Miloš). Nevšední prózy z Estonska. *Lidová demokracie* 33, 1977, 94, s. 5; KÖNIGSMARK, Václav. Hodina přítomnosti, hodina historie. *Literární měsíčník* 6, 1977, 6, s. 108–109; MACURA, Vladimír. Malé romány o velkých kompromisech. *Zemědělské noviny* 34, 1978, 208, s. 2.

190 TRAAAT, Mats. *Inger* (*Inger*). Lidové nakladatelství, Praha 1983. Přel. Naděžda Slabihoudová; TRAAAT, Mats. *Inger* (výňatek z díla *Inger*). *Práce* 28. 5. 1983, s. 8. Přel. Naděžda Slabihoudová; TRAAAT, Mats. *Tanec kolem parního kotle* (*Tants aurukatla ümber*). Lidové nakladatelství, Praha 1979. Přel. Květuše Nováková.

191 TRAAAT, Mats. Návrat do Aiaste (úryvek z *Tanec kolem parního kotle*). *Tvorba* 1976, 45, příl. LUK, s. 4. Přel. Vladimír Novotný; TRAAAT, Mats. Deštivý večer. *Rovnost* 17. 4. 1982, příl., s. 4; TRAAAT, Mats. Vodák. *Mladá fronta* 31. 5. 1975, příl. 52 víkendů MF, s. 4–5. Přel. Karel Kučera; TRAAAT, Mats. Vodnář. *Světová literatura* 21, 1976, 6, s. 42–47. Přel. Kamil Chrobák; TRAAAT, Mats. Vodnář. *Zemědělské noviny* 15. 10. 1989, příl., s. 4–5. Přel. Kamil Chrobák; TRAAAT, Mats. Zrnková káva. *Sovětská literatura* 1977, 4, s. 3–48. Přel. Marta Lesná; TRAAAT, Mats. První láska – Já a ty – Vztah k životu. *Štafeta* 10, 1978, 1, s. 3–4. Přel. Ivan Dorovský; TRAAAT, Mats. Vztah k životu. *Universitas* 77 10, 1977, 4, s. 2. Přel. Ivan Dorovský.

192 NOVOTNÝ, Vladimír. Román s pěti tanci. *Rudé právo* 59–60, 1979, 95, s. 5.

193 (ovo) (NOVOTNÝ, Vladimír?). Estonská kniha srdce. *Zemědělské noviny* 39, 1983, 234, s. 4.

194 UNT, Mati. *Generální zkouška: Hra o třech dějstvích* (*Peaproov*). Dilia, Praha 1980. Přel. Vlasta Smoláková.

195 UNT, Mati. Zmizení Helgy Sallové. *Tvorba* 1976, 45, příl. Literatura – umění – kritika 11, s. 3. Přel. Vladimír Macura; UNT, Mati. O možnosti života v kosmu (*Elu võimalikkusest kosmoses*). *Světová literatura* 22, 1977, 6, s. 74–111. Přel. Vladimír Macura; UNT, Mati. Štěstí na srdci. *Zemědělské noviny* 34, 1978, 206, příloha Náš domov, s. 4. Přel. Vladimír Macura; UNT, Mati. *Než přijde ulkodlak* (*Elu võimalikkusest kosmoses – Tühirand – Mattias ja Kristiina – Ja kui me veel surmud ei ole, siis elame praegugi*). Svoboda,

V případě Untova povídkového souboru *Než přijde vlkodlak* a románu *Sügisball* (*Podzimní ples*) recenzenty zaujal způsob vyprávění, vypravěč a postavy. Podle Zdeňka Pechala je Untův způsob vyprávění s nezaujatým dějovým popisem typu oka kamery odůvodněn tématem nemožnosti dostat se do vnitřního světa osob či postav a jejich svět sdílet. Unt tímto způsobem zobrazuje problém principiální nemožnosti mezilidské komunikace,¹⁹⁶ přičemž verbální působení mezi lidmi se spíš podobá černé magii, pokud čemu, a je jednoznačně negativní. Unt však dle Pechala není v tomto ohledu nakonec tolik skeptický jako například Ladislav Fuks a jistou nadějí ve schopnost lidí si navzájem porozumět si uchovává.¹⁹⁷ Téma podmínek možnosti porozumění je probrané i v Macurově doslovu k Untovu románu a zabývali se jím, společně s jeho přeneseným vyjádřením v analogii mezi světem televizních obrazovek a světem mimo ně, všichni recenzenti.¹⁹⁸

Film jako forma i téma je vlastní také Ennu Vetemaa. Vetemaa je navíc v Čechách nejvíce recenzovaný estonský autor, čemuž nebyla na překážku ani skutečnost, že se jeho dílo převádělo ponejvíce přes ruštinu. Překládala se dramata, novely a povídky.¹⁹⁹ Na sbírku povídek *Snovači stříbrných snů* vyšly dvě recenze.²⁰⁰ V obou se praví, že tématem Vetemaaových děl je „kritika malého člověka“. Petr Kaška doplnil hodnotící hledisko odkazem na názor mnoha sovětských kritiků, podle něž by Vetemaaovy prózy vlastně měly mít šťastný konec. Jiří Pospíšil ve své recenzi srovnává východiska mravní problematičnosti chování postav povídek souboru *Rekvie pro foukací harmoniku* s Dostojevského tvorbou.²⁰¹ Zároveň zcela oprávněně zkritizoval sekundárnost překladu (přes ruštinu) a vyjádřil údiv nad

Praha 1981. Přel. Vladimír Macura; UNT, Mati. *Podzimní ples: Scény z městského života (Sügisball)*. Lidové nakladatelství, Praha 1988. Přel. Vladimír Macura; UNT, Mati. Černý motocyklista – Narozneniny – Zmizení Ally Pugačovové. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 115–125. Přel. Vladimír Macura.

196 PECHAL, Zdeněk. Ve znamení Matiho Unta. *Rudé právo* 61-62, 1981, 184, s. 5.

197 PECHAL, Zdeněk. Untova vize světa. *Rudé právo* 69, 1989, 11, s. 5.

198 ŘEŽÁBEK, Rudolf. Konečná diagnóza? *Svět socialismu* 20, 1988, 43, s. 14; TYLEČEK, Karel. Mati Unt „podzimní ples“. *Mladá fronta* 45, 1989, 24, příl., s. 4; NOVOTNÝ, Vladimír. Estonci včera a dnes. *Svobodné slovo* 45, 1989, 217, s. 5.

199 VETEMAA, Enn. *Rekvie pro foukací harmoniku (Väike reekviem suupillile)*. *Světová literatura* 20, 1975, 1, s. 9–49. Přel. Marie Chrobáková; VETEMAA, Enn. *Opelichaný páv*. *Světová literatura* 21, 1976, 6, s. 22–29. Přel. Kamil Chrobák; VETEMAA, Enn. *Svatá Zuzana aneb Škola mistrů (Püha Susanna ehk Meistrite Kool)*. Dilia, Praha 1977. Přel. Vladimír Macura; VETEMAA, Enn. *Rekvie pro foukací harmoniku (Väike reekviem suupillile – Monument – Pillimees – Munad hiina moodi)*. Lidové nakladatelství, Praha 1978. Přel. Marie Chrobáková; VETEMAA, Enn. *Večeře pro pět*. *Světová literatura* 25, 1980, 4, s. 137–160. Přel. Marie Chrobáková-Mádllová; VETEMAA, Enn. *Večeře pro pět*. Dilia, Praha 1981. Přel. Marie Chrobáková; VETEMAA, Enn. *Snovači stříbrných snů (Monument – Pillimees – Höbedaketrajad – Ah soo)*. Odeon, Praha 1984. Přel. Marie Chrobáková (za spolupráce s VI. Macurou).

200 JANÍČKOVÁ, Alexandra. Přemýšlivému čtenáři. *Rudé právo* 65, 1985, 41, s. 5; KAŠKA, Petr. Realita v experimentech. *Sovětská literatura* 1984, 11, s. 163–167.

201 POSPÍŠIL, Ivo. Strhující próza. *Rovnost* 93, 1978, 122, s. 5.

doslovem jdoucím zcela od věci a skutečností, že jej pro české čtenáře estonských povídek napsal Rus.

Vetemaaova kniha, z níž se v Čechách stal předmět malého kultu, je kvazivědecký, cimrmanovský²⁰² slovník *Eesti näkiliste välimääraja (Klíč k určování rusalek)*.²⁰³ Po vydání překladu se v Praze zorganizoval „první světový naiadologický kongres“, na nějž byl pozván i autor *Klíče*, na knihu vyšlo množství recenzí²⁰⁴ a s autorem několik rozhovorů.²⁰⁵ Z dobového pohledu je myslím zajímavé, že Vetemaa svobodně promluvil o přijímání estonských spisovatelů žijících v emigraci za členy sovětského Estonského svazu spisovatelů a o problému probíhající a státem organizované rusifikace původního uralského obyvatelstva Sovětského svazu, například Estonska, Karélie, Udmurtska a Jugry. Vetemaa tedy svým způsobem nabízel české recepci estonské literatury uralský jazykový kontext jako vymezení se vůči kontextu ruskému.²⁰⁶

V české recepci díla hlavního estonského exponenta konceptu uralských literatur, totiž Arva Valtona,²⁰⁷ uralský kontext chybí. Do češtiny se Valtonovo dílo překládá již od 70. let a překlady vyšly dokonce i v nedávné době. Poprvé přeložil jeho povídky Vladimír Macura v roce 1976.²⁰⁸ Pár let poté vyšly dvě Valtonovy povídky v překladu z ruštiny,²⁰⁹ přičemž druhá z nich s názvem *Dort* byla vlastně přeložena znovu, přes ruštinu, narozdíl od Macurova staršího a lepšího překladu přímo z estonštiny. Macura začal Valtonovo dílo překládat systematicky od 80. let. Valtonovy povídky publikoval jak samostatně v periodikách a kolektivních antologiích,²¹⁰ tak

202 CHUCHMA, Josef. Řádně zmapované rusalky. *Mladý svět* 30, 1988, 35, s. 22–23.

203 VETEMAA, Enn. *Klíč k určování rusalek neboli Úvod do naiadologie (Eesti näkiliste välimääraja)*. Lidové nakladatelství, Praha 1987. Přel. Vladimír Macura.

204 ODARČENKO, Michail. Úvod do mystifikace. *Literární měsíčník* 17, 1988, 4, s. 122–123; CHUCHMA, Josef. Řádně zmapované rusalky. *Mladý svět* 30, 1988, 35, s. 22–23; NOVOTNÝ, Vladimír. Ještě jednou o rusalkách. *Svět socialismu* 20, 1988, 46, s. 14; NOVOTNÝ, Vladimír. S rusalkou na dovolenou. *Svobodné slovo* 43, 1987, 176, s. 5.

205 VETEMAA, Enn. Jste rusalkomilný národ (rozhovor). *Svobodné slovo* 44, 1988, 160, s. 11. Rozhovor vedl Vladimír Novotný; VETEMAA, Enn. O kamínku, který strhl lavinu (rozhovor). *Mladá fronta* 44, 1988, 148, příl., s. 4. Rozhovor vedl Josef Frajs.

206 VETEMAA, Enn. Jste rusalkomilný národ (rozhovor). *Svobodné slovo* 44, 1988, 160, s. 11. Rozhovor vedl Vladimír Novotný.

207 Arvo Valton byl donedávna prezidentem Asociace ugrofinských spisovatelů a literaturu jazykově příbuzných národů, žijících v Ruské federaci, podporuje překlady do estonštiny a angličtiny.

208 VALTON, Arvo. Posel – Kniha stížností – Dort. *Světová literatura* 6, 1976, 21, s. 10–21. Přel. Vladimír Macura.

209 VALTON, Arvo. Prémie. *Naše rodina* 1978, 1, s. 8. Přel. Karel Nebeský; VALTON, Arvo. Dort. *Mladá fronta* 27. 1. 1979, s. 4–5. Přel. Karel Kučera.

210 VALTON, Arvo. Let. *Tvorba* 1982, 43, příl. Kmen, s. 9. Přel. Vladimír Macura; VALTON, Arvo. Osm Japonek (*Kahaksa jaapanlannat*). *Zemědělské noviny* 39, 1983, 279, příl. Náš domov, s. 4–5. Přel. Vladimír Macura; VALTON, Arvo. Smyčka. *Svobodné slovo* 40, 1984, 12, s. 12. Přel. Vladimír Macura; VALTON,

i v autorských souborech.²¹¹ Výjimku z Macurových překladů 80. let tvoří Valtonovy aforismy přeložené Macurovým žákem a učitelem estonštiny na Filozofické fakultě UK Jonatanem Tomešem.²¹² Na Macrou vytvořený výběr Valtonových povídek s názvem *Dům plný přízraků* vyšly tři recenze.²¹³ Většinou šlo o problémy žánrového určení Valtonovy tvorby a identifikace možných paralel. Například Ivo Pospíšil zdůrazňoval zásadní odlišnost estonské prózy od soudobé prózy ruské, jež byla nedějová a bez pointy. Podle Ivo Pospíšila se estonská próza spíše opírá o anglosaskou tradici a svými filozofickými rysy připomíná Karla Čapka.²¹⁴ V rozhovorech s Valtonem se srovnávala česká a estonská literatura z pohledu zastoupení a obliby různých žánrů či ironie a Valton mluvil o vlastních zkušenostech s deportací Estonců na Sibiř a o emigraci známých estonských spisovatelů do Švédska. V tomto bodě zmínil i emigranta Karla Ristikiviho jako svůj hlavní umělecký vzor.²¹⁵

Podobným způsobem jako Arvo Valtona zhodnotil Ivo Pospíšil i tvorbu Lilli Promet, již však připodobnil italskému neorealismu.²¹⁶ Předmětem hodnocení byl přes ruštinu zdvojený překlad novely *Ühe suve akvarellid* (*Akvarely jednoho léta*).²¹⁷ Prozaickou tvorbu Lilli Promet, konkrétně do češtiny nepřeložený román *Primavera*, recenzoval ještě předtím Vladimír Macura.²¹⁸

V 70. letech se hodnotila tvorba spisovatelky Aimée Beekman, především její dva romány *Kartulikülused* (*Bramborový karneval*)²¹⁹ a z ruštiny přeložený *Vanad lapsed* (*Staré děti*)²²⁰ a později v 80. letech i její další román *Väntorel* (*Kolovrátek*).²²¹

Arvo. Král. *Tvorba* 1988, 13, s. 16–17. Přel. Vladimír Macura; VALTON, Arvo. Paneláková láska (*Mustamäe armastus*). In *Aprilové grotesky*. Lidové nakladatelství, Praha, 1983, s. 7–20. Přel. Vladimír Macura.

211 VALTON, Arvo. *Dům plný přízraků*. Lidové nakladatelství, Praha 1983. Přel. Vladimír Macura; VALTON, Arvo. *Osm Japonek* (*Kaheksa jaapanlannat – Sõnumitooja*). Odeon, Praha 1984; 2. vydání 1989. Přel. Vladimír Macura.

212 VALTON, Arvo. Literární myšlenky Arva Valtona. *Světová literatura* 28, 1983, 1, s. 55, 79, 88, 116, 158, 179, 230, 311. Přel. Jonatan Tomeš.

213 RICHTEREK, Oldřich. Valtonův pokus o zrcadlo. *Rudé právo* 64, 1984, 1, s. 5; POSPÍŠIL, Ivo. Přízraky v průvanu. *Tvorba* 1984, 14, příl. Kmen, s. 10; (iz) (ZÍTKOVÁ, Irena). Arvo Valton „Dům plný přízraků“. *Mladá fronta* 39, 1983, 268, příl., s. 4.

214 POSPÍŠIL, Ivo. Přízraky v průvanu. *Tvorba* 1984, 14, příl. Kmen, s. 10.

215 VALTON, Arvo. Budu zase spát (rozhovor). *Svobodné slovo* 43, 1987, 17. 11., s. 5. Rozhovor vedla Irena Gerová; VALTON, Arvo. Jsem člověk nepokojný (rozhovor). *Tvorba* 1988, 13, s. 16. Rozhovor vedla Nadě Klevišová.

216 POSPÍŠIL, Ivo. Próza věčného dialogu. *Rovnost* 92, 1977, 177, s. 5.

217 PROMET(OVÁ), Lilli. *Akvarely jednoho léta* (*Ühe suve akvarellid*). Lidové nakladatelství, Praha 1977. Přel. Stáňa Sibrťová.

218 MACURA, Vladimír. Smutnoustá Primavera. *Tvorba* 1975, 18, 30. 4., s. 13.

219 BEEKMAN(OVÁ), Aimée. *Bramborový karneval: poslední dny manželského života Benity a Josse z Rihvy* (*Kartulikülused*). Lidové nakladatelství, Praha 1978. Přel. Vladimír Macura.

220 BEEKMAN(OVÁ), Aimée. *Hodina rovnodennosti* (*Vanad lapsed*). Lidové nakladatelství, Praha 1976. Přel. Zora Beráková.

221 BEEKMAN(OVÁ), Aimée. *Kolovrátek* (*Väntorel*). Svoboda, Praha 1984. Přel. Vladimír Macura.

O *Bramborovém karnevalu* napsal Vladimír Macura studii, v níž rozebral mytologické motivy románu ve srovnání s tvorbou gruzínského autora Othara Čiladzeho a klasickou řeckou mytologií.²²² Nejvíce recenzí vzniklo na román *Vanad lapsed*.²²³ Například Ivo Pospíšil srovnával román s prózami Bohumila Hrabala a stejně jako Königsmark kritizoval závěr románu jako zbytečné klišé.

V roce 1975 vyšel rozhovor s estonským slavistou Lembitem Rimmelgasem.²²⁴ Rimmelgas v rozhovoru doporučil Macurově pozornosti Juhana Smuula a Erniho Krustena, kteří však již byli v té době do Čech uvedeni, dále Lilli Promet, Enna Vemaa a Matiho Unta, které Macura během několika následujících let do českého literárního kontextu uvést pomohl.

O dětské estonské literatuře se v Čechách příliš nepsalo. Roku 1980 vyšla anotace²²⁵ na knihu *Kes mida sööb, kes keda sööb (Kdo co jí, kdo koho jí)* Jaana Kaplinského z roku 1977 a v anotaci se zdůraznilo, že taková kniha dokáže přivést dítě k lásce ke zvířatům a ukázat mu koloběh života v přírodě.

Nejvíce se překládaly dětské knihy a povídky Jaana Rannapa. V letech 1976–1978 vyšly v *Ohníčku* dvě povídky v překladu Květuše Novákové²²⁶ a po celý rok 1979 v něm vycházel na pokračování Novákové překlad Rannapovy knihy *Jefreitor Jõmm (Mořská plavba s medvědem)*.²²⁷ Výňatek ze stejného díla vyšel ještě jednou

222 MACURA, Vladimír. Dva sovětské mytologické romány. In *Vztahy a cíle socialistických literatur*. PYTLÍK, Radko – HRZALOVÁ, Hana (eds.). ÚČSL ČSAV, Praha 1979, s. 143–168.

223 HRUŠKOVÁ, L. Hodina rovnodennosti. *Večerní Praha* 4. 8. 1976, s. 6; POSPÍŠIL, Ivo. Hledání jistoty. *Rovnost* 91, 1976, 226, s. 5; KÖNIGSMARK, Václav. Hodina přítomnosti, hodina historie. *Literární měsíčník* 6, 1977, 6, s. 108–109; MACURA, Vladimír. Pásmo dramatu. *Tvorba* 1976, 36, s. 11.

224 REMMELGAS, Lembit. Hovory s Lembitem Rimmelgasem. *Tvorba* 1975, 29, s. 12. Rozhovor vedl -ra (Vladimír Macura).

225 O dětské encyklopedické literatuře. *Zlatý máj* 24, 1980, 8, s. 509.

226 RANNAP, Jaan. Jak jsme vyhlásili noční poplach. *Ohníček* 27, 1976-1977, 23-24, s. 10–11. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Jak jsem se stal Huskleberrym Finnem. *Ohníček* 28, 1977-1978, 24, s. 10–11. Přel. Květuše Nováková.

227 RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 1 (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1978-1979, 1, s. 19–20. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 2. Huňáč zmizel neznámo kam (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 12, s. 21–22. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 3. Pozor, dravá šelma! (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 13, s. 21–22. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 4. Piráti v Diogénově sudu (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 14, s. 21–22. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 5. Lupiči v akci (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 17, s. 21–22. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 6. Co kdybychom ztroskotali? (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 18, s. 21–22. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 7. Na pustém ostrově (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 19, s. 21–22. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 8. Nestřilej, to je náš Brum (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 20, s. 21–22. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 9. Ve středověkém hradě straší (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 21, s. 21–22. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 10. Škvrně přepadeno (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 22, s. 21–22. Přel. Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 11. Brum v okovech (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 23, s. 21–22. Přel.

ve stejném roce ve *Zlatém máji*.²²⁸ Celá kniha pak vyšla o dva roky později.²²⁹ Ještě roku 1987 otiskla *Sovětská literatura* jednu Rannapovu povídku v překladu Vladimíra Piskoře, jinak specializovaného na literaturu finskou.²³⁰

Když v roce 1979 publikoval Vladimír Macura svůj překlad dvou dílů dívčího románu Silvie Rannamaa *Kadri a Kasuema (Kadri a labutě)*,²³¹ na dílo vyšla jedna kritika.²³² Růžena Hamanová v recenzi autorce knihy vyčetla, že v příběhu nejsou postavy skutečnými aktanty, nýbrž zápletka krystalizuje náhodně, což není didaktické, a příběh nakonec stejně působí schematicky.

Dalším recenzovaným²³³ a poměrně hojně překládaným autorem dětské literatury byl Eno Raud s překlady do češtiny vymezenými lety 1972–1990.²³⁴

Květuše Nováková roku 1979 přeložila několik pohádek ze sbírky Juhana Kundera *Imelik peegel (Kouzelné zrcadlo)*.²³⁵ Ze stejné sbírky o sedm let později vybrala a přeložila několik pohádek i Eva Jílková, jinak překladatelka z němčiny a polštiny.²³⁶ Pohádky vyšly v Tallinnu v nakladatelství Perioodika, partneru českého podniku Zahraněční knihy. Nakladatelství Perioodika vydalo české překlady i dalších děl literatury pro děti, a to od autorů Holgera Pukka,²³⁷ Elara Kuuse,²³⁸ Silvi Väljal,²³⁹

Květuše Nováková; RANNAP, Jaan. Mořská plavba s medvědem 12. Neptunova slavnost (*Jefreitor Jõmm*). *Ohníček* 29, 1979, 24, s. 21–22. Přel. Květuše Nováková.

228 RANNAP, Jaan. *Mořská plavba s medvědem* (výňatek z díla *Jefreitor Jõmm*). *Zlatý máj* 23, 1979, 9, s. 546–548. Přel. Květuše Nováková.

229 RANNAP, Jaan. *Mořská plavba s medvědem (Jefreitor Jõmm)*. Albatros, Praha 1981. Přel. Květuše Nováková.

230 RANNAP, Jaan. Soutěž ve slušném chování. *Sovětská literatura* 1987, 6, s. 178–181. Přel. Vladimír Piskoř.

231 RANNAMAA(OVÁ), Silvia. *Kadri a labutě: Deník děvčete (Kadri – Kasuema)*. Albatros, Praha 1979. Přel. Vladimír Macura.

232 HAMANOVÁ, Růžena. Kadri a labutě. *Zlatý máj* 24, 1980, 2, s. 123–124.

233 (jin). Estonská ekologická pohádka (Mecháček a jeho kamarádi). *Zemědělské noviny* 41, 1985, 234, s. 2.

234 RAUD, Eno. Mrně letí na měsíc. *Zlatý máj* 16, 1972, 1, s. 70–71. Přel. Z. K. Slabý; RAUD, Eno. Zajíc a ježek. Ježek a zajíc. *Mateřídouška* 31, 1974, 3, s. 30. Přel. Elle Turkinová a Jarmila Voborníková; RAUD, Eno. *Mecháček a jeho kamarádi (Naksitrallid)*. Albatros, Praha 1985. Přel. Naděžda Slabihoudová; RAUD, Eno. Trucovitý budík. In *Pohádky pod peřinku*. Lidové nakladatelství, Praha 1986, s. 143–145. Přel. Hana Vrbová; RAUD, Eno. O budíku, který si postavil hlavu. *Sovětská literatura* 1987, 6, s. 175–177. Přel. Vladimír Piskoř; RAUD, Eno. *Mecháček a jeho kamarádi jedou k moři (Jälle need naksitrallid)*. Albatros, Praha 1990. Přel. Naděžda Slabihoudová.

235 KUNDER, Juhan. *Dívka a čert (Imelik peegel)*. Albatros, Praha 1979. Přel. Květuše Nováková.

236 KUNDER, Juhan. *Kouzelné zrcadlo (Imelik peegel)*. Perioodika, Tallinn 1986. Přel. Eva Jílková.

237 PUKK, Holger. *Zrnko moudrosti (Tarkusetera)*. Perioodika, Tallinn 1976. Přel. Květuše Nováková.

238 KUUS, Elar. *Maminčín polibek (Memme musi)*. Perioodika, Tallinn 1987. Přel. Jaroslav Piskáček.

239 VÄLJAL(OVÁ), Silvi. *Jussík a jeho sedm přátel (Jussikese seitse sõpra)*. Perioodika, Tallinn 1983. Přel. Květuše Nováková.

Ellen Niit²⁴⁰, Aimée Beekman²⁴¹ a Evalda Tammlaana.²⁴² V samotných Čechách však v 80. letech vycházelo mnoho překladů estonských knih pro děti: Macurův překlad románu Krossovy manželky Ellen Niit *Pille-Riini lood (Majolenka)*,²⁴³ *Jänese-poeg To-Too (Zajíček To-Too)* od Eduarda Männika,²⁴⁴ dívčí román *Kuu aega täiskasvanu (Měsíc budu dospělá)* od Silvie Astrid Truu²⁴⁵ a *Aranella, mereröövli tütar (Aranella, dcera piráta)* od spisovatelky Aino Pervik.²⁴⁶ A konečně opět v *Ohníčku* vyšel krátký pohádkový příběh od Roberta Vaidla.²⁴⁷

Neautorské estonské pohádky byly zahrnuty do několika antologií, z nichž se posléze přetiskovaly samostatně v různých periodikách anebo byly zahrnuty opět do pohádkových sbírek. Mnohá estonská pohádka tak byla publikována víckrát a bylo by možné z těchto cest vytvářet ediční mapy.²⁴⁸

240 NIIT(OVÁ), Ellen. *Veselé i vážné příhody nezbedných dvojčat (Triinu ja Taavi uued ja vanad lood)*. Perioodika, Tallinn 1982. Přel. Květuše Nováková.

241 BEEKMAN(OVÁ), Aimée. *Smutný kůň (Kurb hobune)*. Perioodika, Tallinn 1979. Přel. Květuše Nováková.

242 TAMMLAAN, Evald. *Lodní pes Popelák (Laevakoer Tuhk)*. Perioodika, Tallinn 1989. Přel. Naděžda Slabihoudová.

243 NIIT(OVÁ), Ellen. *Majolenka (Pille-Riini lood)*. Albatros, Praha 1981. Přel. Vladimír Macura.

244 MÄNNIK, Eduard. *Zajíček To-Too (Jänese-poeg To-Too)*. Albatros, Praha 1989. Přel. Květuše Nováková.

245 TRUU(OVÁ), Silvia Astrid. *Měsíc budu dospělá (Kuu aega täiskasvanu)*. Albatros, Praha 1985. Přel. Květuše Nováková.

246 PERVIK(OVÁ), Aino. *Aranella, dcera piráta (Aranella, mereröövli tütar)*. Lidové nakladatelství, Praha 1988. Přel. Naděžda Slabihoudová.

247 VAIDLO, Robert. Jak Kessu a Peter pluli na mráčku. *Ohníček* 31, 1980-1981, 11, s. 8-9. Přel. Květuše Nováková.

248 Chytrá selka. *Sovětská literatura* 1988, 6, s. 56-64. Přel. Jiřina Tejkalová; Lesní otec a zloděj dřeva. *Pochodeň* 28.-29. 6. 1975, s. 7. Přel. (Miloš Lukáš?); Zakázaný uzel. Estonská pohádka. In ĎURÍČKOVÁ, Mária. *Dívka s měděnými vlasy. Pohádky národů Asie a Evropy*. Lidové nakladatelství, Praha 1972, s. 210-215. Přel. Zdeňka Psůtková; Zapovězený uzel. *Sovětská literatura* 1985, 6, s. 46-51. Přel. Hana Linhartová; Třetí uzel. *Pohádkové lístečky* 56/1987. Panorama, Praha 1987. Upravil Alois Rohlena; Jelen a vlk. *Mateřídouška* 32, 1975-76, 6, s. 30-31. Upravil Eduard Vavruška; Mladý kovář. *Sovětská literatura* 1979, 9, s. 190-194. Přel. Jaroslav Tichý; Potrestaná lakota. *Pohádkové lístečky* 44/1983. Panorama, Praha 1983. Upravil Luděk Motejlek; Proč je moře slané. *Pohádkové lístečky* 57/1987. Panorama, Praha 1987. Upravil A. Rohlena; O ženichovi se zlatým nosem. In ČERNÝ, Václav A. - TVRDÍKOVÁ, Michaela - VACULÍN, Ivo. *O srdnatém střelci Andrejovi. Pohádky evropských národů Sovětského svazu*. Lidové nakladatelství, Praha 1983, s. 185-192. O rychlonohé princezně. In ČERNÝ, Václav A. - TVRDÍKOVÁ, Michaela - VACULÍN, Ivo. *O srdnatém střelci Andrejovi. Pohádky evropských národů Sovětského svazu*. Lidové nakladatelství, Praha 1983, s. 193-204; O vlkodlačí kůži. In ČERNÝ, Václav A. - TVRDÍKOVÁ, Michaela - VACULÍN, Ivo. *O srdnatém střelci Andrejovi. Pohádky evropských národů Sovětského svazu*. Lidové nakladatelství, Praha 1983, s. 205-209; O vlkovi a jelenovi. In STANOVSKÝ, Vladislav - VLADISLAV, Jan. *Druhý strom pohádek z celého světa*. II. Stanislav Kolíbal. Euromedia Group - Knižní klub, Praha 2009 (4. vydání; 1. vydání SNDK, Praha 1959; 2. vydání 1964; 3. vydání Albatros - Knižní klub, Praha 1999), s. 92; O zajíčkovi, který nechtěl spát. *Lidová demokracie* 42, 1986, 24, s. 13. Přel. Heda Průchová.

Roku 1987 vyšla v časopise *Zlatý máj* zpráva o dětské literatuře podle ruskojazyčného článku estonské spisovatelky Asty Põldmäe.²⁴⁹ Je škoda, že ve zprávě nebyly opraveny chyby ve zpětném přepisu estonských jmen z azbuky do latinky. Například autorčino jméno získalo podobu Põldmai, z Ellen Niit se stala Nijt, z Hando Runnela Chando Runnel a podobně. Kalevské a Eliasem Lönnrotem vytvořené dívčí jméno Aino je pak ve zprávě přisouzené „spisovateli Ajno (*sic*) Pervikovi“.

I v 80. letech Macura překládal estonskou poezii. Spolu s Jiřím Žáčkem vytvořil výbor z básní Betti Alver,²⁵⁰ a jednotlivé básně či pásma publikoval i v periodikách.²⁵¹ Výbor z básní Macura doplnil doslovem, jenž se opět stal východiskem pro recenzní hodnocení.²⁵²

Další výbor z básní vytvořil Macura Jaanu Kaplinskému²⁵³ a jednu z jeho básní přeložil pro tematický sborník *Lyrické dopisy do Čech*.²⁵⁴ Ve stejném sborníku vyšla báseň ještě jednoho Estonce, a to meziválečného autora Johanna Varese-Barbara,²⁵⁵ jež v tomto Macurově překladu vyšla opět ve *Zpravodaji Společnosti bratří Čapků*.²⁵⁶ Kaplinského český výbor nebyl recenzován s výjimkou Iva Pospíšila, který o Kaplinském napsal, že kdyby byla jeho rodným jazykem angličtina či francouzština, stal by se dávno kanonickým autorem světové literatury.²⁵⁷

Větší senzaci vzbudil další Macurův výbor z básní estonského autora, tentokrát Juhana Viidinga.²⁵⁸ Některé básně výboru byly předtím i potom publikovány samostatně v periodikách.²⁵⁹ Viidingovy hravé básně se hodnotily lépe, než Kaplinského

249 tp. Úspěchy estonské literatury. *Zlatý máj* 31, 1987, 9, s. 573.

250 ALVER(OVÁ), Betti. *Hrom je můj bratr*. Mladá fronta, Praha 1980. Přel. Vladimír Macura a Jiří Žáček.

251 ALVER(OVÁ), Betti. Podzim. *Rudé právo* 20. 10. 1980, s. 5. Přel. Jiří Žáček; ALVER(OVÁ), Betti. Popel a plápol. *Světová literatura* 25, 1980, 4, s. 178–182. Přel. Jiří Žáček a Vladimír Macura; ALVER(OVÁ), Betti. Smíření. *Rudé právo* 61–62, 1981, 40, s. 5. Přel. Jiří Žáček; ALVER(OVÁ), Betti. Starouškové. *Tvorba* 1982, 48, s. 1. Přel. Jiří Žáček. Ačkoli je někde uveden jako překladatel jen Žáček, je pravděpodobné, že šlo o spolupráci s Macurou.

252 OUŘADOVÁ, Dagmar. Ženské verše v mužském překladu. *Mladá fronta* 37, 1981, 198, s. 4.

253 KAPLINSKI, Jaan. *Křídla zvedají stíny*. Odeon, Praha 1982. Přel. Vladimír Macura.

254 KAPLINSKI, Jaan. Na cestách... In *Lyrické dopisy do Čech*. Československý spisovatel, Praha 1980, s. 187–188. Přel. Vladimír Macura.

255 VARES-BARBARUS, Johannes. In memoriam Karla Čapka. In *Lyrické dopisy do Čech*. Československý spisovatel, Praha 1980, s. 132–133. Přel. Vladimír Macura.

256 VARES-BARBARUS, Johannes. In memoriam. *Zpravodaj Společnosti bratří Čapků*, prosinec 1982 – leden 1983, 19, s. 26. Přel. Vladimír Macura.

257 POSPÍŠIL, Ivo. Očima překladatele: Vladimír Macura. *Rovnost* 100, 1985, 121, s. 5.

258 VIIDING, Juhan. *Klaunovo odpoledne: Výbor z veršů (Ma olen Jüri Üdi – Armastuskirjad – Selges eesti keeles – Detsember – Käekäik – Aastalaat – Närvitruk – Elulootus)*. Československý spisovatel, Praha 1986. Přel. Vladimír Macura a Jiří Žáček.

259 VIIDING, Juhan. 1011. sen George Marrowa. „Večerní háj a kolem měsíc leden.“ *Kmen* 3, 1985, 42, s. 9. Přel. Jiří Žáček a Vladimír Macura; VIIDING, Juhan. Byl jsem Jüri Üdi. *Světová literatura* 26, 1981, 2, s. 60–62. Přel. Vladimír Macura; VIIDING, Juhan. Jsem ještě mlád ovšem už otrávený – Košile

komplikované a mnohoznačné texty. Kritici přirovnávali Viidinga na jednu stranu k civilnímu proudu české tvorby 70. let a ke skepsi Františka Gellnera, na druhou stranu k nonsensu Christiana Morgensterna.²⁶⁰

A konečně se několik estonských autorek – Marie Under, Viivi Luik, Debora Vaarandi a Ellen Niit – objevilo v antologii baltských básnířek *Nádherné stromy lásky*, vydané roku 1988.²⁶¹ S výjimkou básní Debory Vaarandi, jež údajně přes ruštinu přeložila Jana Moravcová, je jako překladatel uveden všude Vladimír Macura. Většina Vaarandiných básní však vyšla již dříve ve společném překladu Macurově a Moravcové.²⁶² Jedna z básní Viivi Luik, uveřejněných v antologii, vyšla již dříve ve *Kmeni*²⁶³ a s antologií téměř zároveň vyšla jiná báseň Marie Under ve *Světové literatuře*.²⁶⁴

Estonské básně v Macurově překladu obsahovaly i další tematické a jiné antologie, a to *Na křídlech revoluce* s básní *Jako Paula-Eerika Rumma*²⁶⁵ a *Sovětská poezie* s toutéž básní²⁶⁶ a s básní Johanna Sempéra.²⁶⁷

blíže modrojasu než kabát. *Listy Klubu přátel poezie*. Léto 1985, s. 22–23. Přel. Vladimír Macura a Jiří Žáček; VIIDING, Juhan. Když už pohřbívat, pak račte... – Mlynářček aneb prášek – Po Dušičkách – Ráno, třetí den s gustem sněží... *Tvar* 6, 1995, 14, s. 14–15. Přel. Vladimír Macura.

260 HEŘMAN, Zdeněk. Radost z básníka. *Mladá fronta* 43, 1987, 29, s. 4.; (mlg). Klaunovo odpoledne. *Svobodné slovo* 43, 1987, 18. 3., s. 5.

261 UNDER(OVÁ), Marie. Extáze – Tvou lásku, lásko, miluji... – Čas šeráků (1–3) – Nemohu usnout – Na sklonku léta (1–2) – Šlénství – Při toaletě (1–2) – Taková noc – Tvůj pokoj – Spolu – Adam – Dalila – Sbohem (*Mu süda laulab*). In *Nádherné stromy lásky*. Lidové nakladatelství, Praha 1988, s. 144–163. Přel. Vladimír Macura; LUIK(OVÁ), Viivi. Přestože zatím hlína – to horké letní nebe – Heleď, jak přichází léto – Klidně se dívej – Zimní toulky – na stromech raší listy – Elegie z expresu Baltik – Výlet – Byla zima, byla vánice a sněh... (*Luulet – Põliskevad – Maapäälsed asjad*). In *Nádherné stromy lásky*. Lidové nakladatelství, Praha 1988, s. 192–204. Přel. Vladimír Macura; NIIT(OVÁ), Ellen. Odcházím zahalena ve tvém pohledu – Všechno je tolik křehké – Rokům rostou křídla – Rozumím řeči tklivých jarních vůní – Ještě že jsou tu všichni cizí kolem – Píseň milostná k podzimnímu smrákání – Nechť jsem ptákem – Touha (1–2) (*Maailma pidevus*). In *Nádherné stromy lásky*. Lidové nakladatelství, Praha 1988, s. 178–191. Přel. Vladimír Macura; VAARANDI(OVÁ), Debora. Noc – Topol s ptákem – Housle noci – Jednou – Tvoje tvář – Tam dole jako krásný sen... – Smutek – Kopretina (*Tuule valgel*). In *Nádherné stromy lásky*. Lidové nakladatelství, Praha 1988, s. 164–175. Přel. Jana Moravcová.

262 VAARANDI(OVÁ), Debora. Smutek – Tvoje tvář – Jednou. *Světová literatura* 30, 1985, 5, s. 10–11. Přel. Jana Moravcová a Vladimír Macura.

263 LUIK(OVÁ), Viivi. Výlet. *Kmen* 3, 1984, 48, s. 9. Přel. Vladimír Macura.

264 UNDER(OVÁ), Marie. Štávy života. *Světová literatura* 28, 1983, 2, s. 46–50. Přel. Vladimír Macura.

265 RUMMO, Paul-Eerik. Jako. In *Na křídlech revoluce*. Lidové nakladatelství, Praha 1987, s. 246–247. Přel. Vladimír Macura.

266 RUMMO, Paul-Eerik. Jako. In *Sovětská poezie*. Odeon, Praha 1981, s. 524–525. Přel. Vladimír Macura.

267 SEMPER, Johannes. Zamčená sýpka. In *Sovětská poezie*. Odeon, Praha 1981, s. 126–127. Přel. Vladimír Macura.

Macurovo redakční a překladatelské úsilí se neomezovalo na poezii. V roce 1989 vyšla objemná antologie estonských povídek s titulem *Ďáblova milenka*.²⁶⁸ Některé povídky přeložil přímo Macura, jiné jeho žáci z Filozofické fakulty UK, například Markéta Pražáková (nyní Hejkalová) a Jonatan Tomeš. Většinu povídek antologie zhodnotil Vladimír Kostřica jako založenou na absurditě, nepredikovatelnosti a privaci referenčního vztahu. Výjimky viděl v povídkách Ülo Tuulika, jež mu narační strukturou připomínaly vzpomínky ruských válečných veteránů, a tradiční venkovské prozaičky Mari Saat.²⁶⁹

Povídky tří autorů antologie – Mihkela Mutta, Jaaka Jõerüüta a Jüriho Tuulika – vyšly již dříve.²⁷⁰ Povídková tvorba byla v 80. letech představena i dalšími jmény: Astou Kass, Eduardem Männikem, Juhanem Peegelem a Astou Põldmäe.²⁷¹

Rok po vydání *Ďáblovy milenky* vyšel tiskem román jednoho z autorů v ní zastoupených, a to *Corrida* Teeta Kallase.²⁷² Překladatelkou byla Naděžda Slabihoudová, která se jinak na rozdíl od Macury starala především o překlady klasické estonské literatury (překládala třeba již zmíněného Tammsaareho). Ze soudobé literatury přeložila ještě například román Villema Grosse *Vaikimise motiivid* (*Mo-*

268 VALTON, Arvo. *Ďáblova milenka* – Nádor – V lese. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 11–30. Přel. Vladimír Macura; SALURI, Rein. Střecha nad hlavou – Dveře dokořán. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 31–46. Přel. Vladimír Macura; VAHING, Vaino. Dvě písně bez názvu – Federation Proceedings – Etuda – Násilník. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 47–53. Přel. Vladimír Macura; TUULIK, Jüri. Osika. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 54–59. Přel. Naděžda Slabihoudová; TUULIK, Ülo. Žízeň – Racci. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 60–73. Přel. Irena Krasnická; KRUSVALL, Jaan. Maestro. Vzpomínky mladého skladatele – Smíšená čtyřhra – Stařec. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 74–81. Přel. Vladimír Macura; KALLAS, Teet. Zpět k velkým kamenům – Smrt psa – Ještě k srpnovému uragánu. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 82–114. Přel. Markéta Pražáková; UNT, Mati. Černý motocyklista – Narozeniny – Zmizení Ally Pugačovové. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 115–125. Přel. Vladimír Macura; VINT, Toomas. Večer v bytě číslo 64 – Močál za městem – Ukradená labuť. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 126–143. Přel. Jonatan Tomeš; SAAT(OVÁ), Mari. Elsa Hermannová – Růžičky. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 145–164. Přel. Kamil Chrobák; JÕERÜÜT, Jaak. Cestopis – Mr. Dikshit. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 165–184. Přel. Vladimír Macura; MUTT, Mihkel. Hvězdička Hanička – Žalozpěv starého Fabiana. In *Ďáblova milenka*. Lidové nakladatelství, Praha 1989, s. 185–213. Přel. Vladimír Macura.

269 KOSTŘICA, Vladimír. Kniha brilantních próz. *Lidová demokracie* 46, 1990, 63, s. 5.

270 MUTT, Mihkel. Französisch. *Sovětská literatura* 1987, 6, s. 126–147. Přel. Vítězslav Grepl; JÕERÜÜT, Jaak. Čepice z Prahy, kostkovaná. *Kmen* 3, 1984, 48, s. 9. Přel. Vladimír Macura; TUULIK, Jüri. Překrásné letní prázdniny. *Lidová demokracie* 7. 8. 1981, příl., s. 11. Přel. Zdenka Holečková.

271 KASS(OVÁ), Asta. Kdo je nejvzdělanější? *Sovětská literatura* 1987, 6, s. 190–191. Přel. Vladimír Piskoř; MÄNNIK, Eduard. Ocelové lano. *Lidová demokracie* 7. 12. 1984, s. 16. Přel. M. Chrobáková; MÄNNIK, Eduard. Ocelové lano. *Rovnost* 9. 5. 1980, příl., s. 5; PEEGEL, Juhan. Padl jsem první léto války. *Sovětská literatura* 1985, 8, s. 101–120. Přel. Helena Franková; PÕLDMÄE, Asta. My. *Sovětská literatura* 1987, 6, s. 158–174. Přel. Markéta Pražáková.

272 KALLAS, Teet. *Corrida na ostrově* (*Corrida*). Mladá fronta, Praha 1990. Přel. Naděžda Slabihoudová.

tivy mlčení).²⁷³ Na konci 80. let se vrátila k Augustu Gailitovi a jeho románu *Karge meri (Drsné moře)*,²⁷⁴ který byl již kdysi přeložen, ovšem přes němčinu. Vladimír Novotný v recenzi na nový překlad románu tuto skutečnost též zmínil (první překlad byl dokonce zkrácený) a samotný román charakterizoval jako klasický evropský román, řadící se mezi to nejlepší ze skandinávské tradice.²⁷⁵ Tím se vlastně estonská literatura na úsvitu 90. let vrací ke svému severskému kontextu.

Ještě v 80. letech pak vyšel cestopisný román budoucího prezidenta nezávislého Estonska Lennarta Meriho *Virmaliste väraval (Pod klenbou polární záře)*,²⁷⁶ historický román Leona Metsara *Keisar Julianus (Císař Julián)*²⁷⁷ a předválečný psychologický román Rudolfa Sirgeho *Häbi südames (Stud v srdci)*.²⁷⁸ Ve všech těchto případech se překládalo přímo z originálu, stejně jako v knižních překladech díla Vladimíra Beekmana²⁷⁹ s výjimkou jeho románu *Öölendurid (Noční letci)*, jenž byl převeden přes ruštinu.²⁸⁰ Beekmanova tvorba však nebyla přijata příliš pozitivně. Například Vladimír Novotný napsal, že román *Rok osla* už není jako politická satira příliš aktuální, ale jako čtení k vodě snad vadit nebude.²⁸¹

Podobně chladně byl přijat překlad dokumentárního románu *Sõja jalus (Ve stopách války)* Ülo Tuulika,²⁸² o němž Ivo Pospíšil napsal, že v něm postrádá hlubší psychologii postav.²⁸³

V 80. letech byly přes ruský převod přeloženy dvě komedie Ardiho Liivese,²⁸⁴ který se zdá být ze všech v Čechách protežovaných dramatiků tím nejméně škodlivým.

273 GROSS, Villem. *Zločin v Alinze (Vaikimise motiivid)*. Lidové nakladatelství, Praha 1984. Přel. N. Slabihoudová.

274 GAILIT, August. *Drsné moře (Karge meri)*. Práce, Praha 1989. Přel. N. Slabihoudová.

275 NOVOTNÝ, Vladimír. Estonci včera a dnes. *Svobodné slovo* 45, 1989, 217, s. 5.

276 MERI, Lennart. *Pod klenbou polární záře (Virmaliste väraval)*. Panorama, Praha 1983. Přel. Vladimír Macura.

277 METSAR, Leo. *Císař Julián (Keisar Julianus)*. Melantrich, Praha 1983. Přel. Jevgenij Timofejev.

278 SIRGE, Rudolf. *Stud (Häbi südames)*. Práce, Praha 1981. Přel. Květuše Nováková a Stáňa Sibrťová.

279 BEEKMAN, Vladimír. *Cesty k protinožcům (Maakera kuklapoolel)*. Panorama, Praha 1983. Přel. Květuše Nováková a Jevgenij Timofejev; BEEKMAN, Vladimír. *Rok osla (Eesli aasta)*. Lidové nakladatelství, Praha 1988; 2. vydání 1989. Přel. Naděžda Slabihoudová.

280 BEEKMAN, Vladimír. *Noční letci (Öölendurid)*. Lidové nakladatelství, Praha 1980. Přel. Jiří Cingroš.

281 NOVOTNÝ, Vladimír. Estonský satirik Vladimír Beekman. *Svobodné slovo* 44, 1988, 206, s. 5.

282 TUULIK, Ülo. *Jalovec i sucho přechá (Sõja jalus)*. Naše vojsko, Praha 1984. Přel. Kamil Chrobák.

283 POSPÍŠIL, Ivo. Varování nám i budoucím. *Tvorba* 1984, 40, příl. Kmen, s. 11.

284 LIIVES, Ardi. *Maškaráda v Ungeru (Maskeraad Ungrus)*. Dilia, Praha 1980. Přel. Emilie Šranková; LIIVES, Ardi. *Večer při svíčkách*. Dilia, Praha 1982. Přel. Jiřina Hůlková.

Nová generace

Obří vlna překladů 80. let neodchází v 90. letech plynule, nýbrž zcela náhle. Už od 50. let byla estonská literatura v českém prostředí programově kontextualizována v rámci nevábneho sovětského prostoru, a to dokonce jako jeho marginálie či k němu připojený balast – bez ohledu na skutečnou literární kvalitu a relevantní literární kontext. Rekontextualizace raných 90. let na tom mnoho nezměnila. Ze sovětského prostoru se stal prostor postsovětský. Cenzury zbavené české literární pole pak přijímá samozřejmě vše to, co mu byl předtím upíráno. Překlady z estonštiny, jež čekaly na vydání, vydány nebyly. Zrušeno bylo i vydání Macurova překladu novely Viivi Luik *Seitsmes rahukevad (Sedmé mírové jaro)*,²⁸⁵ jejímž tématem je analýza faktorů, jež vedly k sovětizaci východní Evropy, což bylo na začátku 90. let téma aktuální. Z novely vyšly alespoň ukázky.²⁸⁶

Macura se do své smrti v roce 1999 snažil přinášet informace o estonské literatuře aspoň na stránkách *Tvaru*, s jehož redakcí byl spřízněn přes Ústav pro českou literaturu AV ČR (jeho ředitelem byl Macura od roku 1993). Ve *Tvaru* vydával Macura své překlady estonské poezie,²⁸⁷ esejistiky²⁸⁸ a dokonce i estonských recenzí na česká díla.²⁸⁹ Po smrti svého oblíbeného básníka Juhana Viidinga v roce 1995 Macura vydal překlad několika jeho básní²⁹⁰ a soubor vzpomínek na Viidinga z pera estonských spisovatelů.²⁹¹

285 Překlad je uložen v Památníku národního písemnictví.

286 LUIK(OVÁ), Viivi. Jaro roku sedm (výňatek z díla *Seitsmes rahukevad*). *Světová literatura* 36, 1991, 6, s. 112–120. Přel. Vladimír Macura; LUIK(OVÁ), Viivi. Ukázka z Macurova nepublikovaného překladu knihy Jaro roku sedm (výňatek z díla *Seitsmes rahukevad*). *Tvar* 16, 2005, 18, s. 18. Přel. Vladimír Macura; LUIK(OVÁ), Viivi. Sedmé mírové jaro (*Seitsmes rahukevad*). *Plav* 6, 2010, 12, s. 20–25. Přel. Vladimír Macura.

287 RUNNEL, Hando. Nemůžeme být bez Čukotky – Děláme – Píseň o podruhoví – Naše budoucnost je jistá. Loajální písnička. *Tvar* 1, 1990, 32, s. 13. Přel. Vladimír Macura; RUMMO, Paul-Eerik. Jak chutná déšť – Podzimní večer na pobřeží moře – My. *Tvar* 2, 1991, 30, s. 13. Přel. Vladimír Macura; EHIN, Andres. Jsem kalendář – Má půda – Můj pokoj. *Tvar* 5, 1994, 20, s. 11. Přel. Vladimír Macura.

288 KAPLINSKI, Jaan. Balti a Germano-Franko-Iberové. *Tvar* 6, 1995, 14, s. 12. Přel. Vladimír Macura; MERI, Lennart. Kde je „ultima Thule“ (z díla *Hõbevalge*). *Tvar* 6, 1995, 14, s. 16–17. Přel. Vladimír Macura; ALVER(OVÁ), Betti. Zrod umění. *Tvar* 18, 2007, 4, s. 1. Přel. Vladimír Macura; METSAR, Leo. Navázat přetřhané nitky... *Tvar* 5, 1994, 17, s. 13. Připravil Id (Vladimír Macura).

289 KRULL, Hasso. Imaginární zrcadlo nesmrtnosti: Kunderův patos. *Tvar* 8, 1997, 16, s. 1, 4–5. Přel. Vladimír Macura; EHASALU, Tõnu. Gesto jako lúno představy. *Tvar* 8, 1997, 16, s. 5–6. Přel. Vladimír Macura; RAUDAM, Toomas. Ne, smrtelnost! *Tvar* 8, 1997, 16, s. 6. Přel. Vladimír Macura.

290 VIIDING, Juhan. Když už pohřbívat, pak račte... – Mlynářiček aneb prášek – Po Dušičkách – Ráno, třetí den s gusem sněží... *Tvar* 6, 1995, 14, s. 14–15. Přel. Vladimír Macura.

291 LUIK(OVÁ), Viivi. Spoluhráč Juhan. *Tvar* 6, 1995, 14, s. 15. Přel. Vladimír Macura; UNT(OVÁ), Lii. Pohřbívání básníka. *Tvar* 6, 1995, 14, s. 15. Přel. Vladimír Macura; RUNNEL, Hando. Bez názvu. *Tvar* 6, 1995, 14, s. 15. Přel. Vladimír Macura; UNT, Mati. Ne živoucí včítka – Mrtvá včítka. *Tvar* 6, 1995, 14, s. 15. Přel. Vladimír Macura; RUMMO, Paul-Eerik. Juhan Viiding hledá klid. *Tvar* 6, 1995, 14, s. 15. Přel. Vladimír Macura; OLEP, Jaak. Jüri Üdi zabil Juhana Viidinga. *Tvar* 6, 1995, 14, s. 14–15.

Po Macurově smrti vyšel ve *Tvaru* jeho překlad eseje Betti Alver,²⁹² ukázka z novely *Sedmé mírové jaro*²⁹³ a Naděždy Slabihoudové překlad estonských pohádek.²⁹⁴

Macura byl také autorem estonské části historické publikace *Dějiny pobaltských zemí*, do níž připojil kapitolu Estonská kultura.²⁹⁵

Dalším médiem, jež se v 90. letech snažilo propagovat kulturu baltských zemí, byl časopis *Baltika*, jež vydával Baltský svaz a jeho následovník Česko-estonský klub. Vladimír Macura založil Baltský svaz roku 1974 jako polooficiální, a tedy i napůl legální spolek českých příznivců baltských zemí. Spolek postupně vydával čtyři periodika: *LLL (Läänemere Liidu Leht* – ‚Listy Baltského svazu‘), *Terekätt, Estonia a Baltika*. Časopisy z doby před rokem 1989 nicméně nejsou v katalogu české samizdatové literatury *Libri prohibiti*, ani v katalogu Národní knihovny. Podle člena spolku Jonatana Tomeše²⁹⁶ však všechny překlady, jež vyšly ve zmíněných časopisech, vyšly i jinde. V *Baltice* vycházely v 90. letech Macurovy překlady estonských esejí²⁹⁷ a básní Alver a Kaplinského.²⁹⁸

S Česko-estonským klubem osobou Antonína Drábka propojené nakladatelství Balt-East vydalo roku 2003 útlou sbírku Macurových překladů básní Marie Under s názvem *Mé srdce nosí purpurový šat*.²⁹⁹ Od poloviny 90. let přinášelo nakladatelství nejen překlady – např. Slabihoudové překlad Kreutzwaldovy sbírky pohádek³⁰⁰ a Drábkův překlad částí díla Nikolaie Baturina *Karu süda (Medvědí srdce)*³⁰¹ –, ale

Přel. Vladimír Macura; LANGEMETS, Andres. In memoriam Juhan Viiding. *Tvar* 6, 1995, 14, s. 15.

Přel. Vladimír Macura; JÕERÛÛT, Jaak. Juhanu Viidingovi na závěr dlouholeté korespondence. *Tvar* 6, 1995, 14, s. 14. Přel. Vladimír Macura; VEE, Elo. Otcí. *Tvar* 6, 1995, 14, s. 14–15. Přel. Vladimír Macura.

292 ALVER(OVÁ), Betti. Zrod umění. *Tvar* 18, 2007, 4, s. 1. Přel. Vladimír Macura.

293 LUIK(OVÁ), Viivi. Ukázka z Macurova nepublikovaného překladu knihy Jaro roku sedm (výňatek z díla *Seitsmes rahukevad*). *Tvar* 16, 2005, 18, s. 18. Přel. Vladimír Macura

294 Estonské národní pohádky: Jak se Smrťák stal kovářem – Vodní paní – Jak vznikly myši a kočky – Sirota a selská dcerka. *Tvar* 18, 2007, 4, s. 18–19. Přel. Naděžda Slabihoudová; Pobaltský pohádkový triptych. Slunce, měsíc a hvězdy (estonská pohádka). *Tvar* 21, 2010, 6, s. 16–17. Přel. Naděžda Slabihoudová.

295 MACURA, Vladimír. Estonská kultura. In ŠVEC, Luboš – MACURA, Vladimír – ŠTOLL, Pavel. *Dějiny pobaltských zemí*. NLN, Praha 1996, s. 285–307.

296 Dle osobního sdělení 20. 10. 2013.

297 MERI, Lennart. Z projevu estonského prezidenta ve výboru NATO 25. listopadu 1992. *Baltika* 1993, 8, s. 31–34. Přel. Richard Frič; MERILAI, Arne. O Bernardu Kangrovi. *Baltika* 5, 1992, s. 33; VALTON, Arvo. Stát se musí bránit. *Baltika* 6, 1992, s. 1–2; URMAIENE, Liia. Pozdrav Estonského klubu z Vilniusu. *Baltika* 8, 1993, s. 3–4. Přel. (Vladimír Macura).

298 ALVER(OVÁ), Betti. Tys ke mně proudil. *Baltika* 7, 1992, s. 16. Přel. Vladimír Macura; KAPLINSKI, Jaan. Nejspíš nevěřím v Boha... – Brambory jsou už pod střechou... *Baltika* 1992, 5 (1), s. 27–28. Přel. Vladimír Macura.

299 UNDER(OVÁ), Marie. *Mé srdce nosí purpurový šat*. Balt-East, Praha 2003. Přel. Vladimír Macura.

300 KREUTZWALD, Friedrich Reinhold. *Báchorky ze země tisíce ostrovů (Eesti rahva ennemuistsed jutud)*. Balt-East, Praha 2000. Přel. Naděžda Slabihoudová.

301 BATURIN, Nikolai. *Karu süda. Srdce medvědice* (výňatek z díla *Karu süda*). Balt-East, Praha 2002. Přel. Antonín Drábek.

těž původní práce k dějinám estonské literatury, například slovník spisovatelů *Stručný přehled estonské literatury* Naděždy Slabihoudové.³⁰²

Roku 2009 zorganizoval pražský Skandinávský dům o.s. baltský kulturní festival, jež se zúčastnil spisovatel Arvo Valton. Pro tu příležitost vznikly překlady několika jeho básní a povídek. Překladů se ujala učitelka estonského a finského jazyka na Filozofické fakultě MU a překladatelka Petra Hebedová a v Praze žijící Estonka Iivi Zájedová s přispěním Jiřího Žáčka.³⁰³ Zároveň vyšla relativně obsáhlá studie literárního vědce a spisovatele Märta Väljatagy o současné estonské literatuře.³⁰⁴ Estonskou literární současnost průběžně zpracovávala i Naděžda Slabihoudová v ročenkách světové literatury³⁰⁵ a ve *Slovníku baltských spisovatelů* lze nalézt její studii o dějinách estonské literatury a hesla jednotlivých autorů.³⁰⁶ Zájem vzbudil i původně pouze estonský fenomén, literární směr či dokonce kulturní hnutí zvané etnofuturismus, jež se rozšířilo i mezi jiné uralské národy, o čemž psal ve své stati Dušan Kořený-Pöllich.³⁰⁷

Ve druhé dekádě 21. století, zdá se, nastalo oživení zájmu o estonskou literaturu. Předzvěstí byl zmíněný baltský kulturní festival z roku 2009, o rok později vyšlo číslo časopisu *Plav* věnované estonské literatuře a na jeho tvorbě se podíleli téměř všichni tehdejší překladatelé z estonštiny: Naděžda Slabihoudová, Petra Hebedová, Michal Vaněk a Milan Michael Horák.³⁰⁸ V čísle byl vydán úryvek z románu Andru-

302 SLABIHOUDOVÁ, Naděžda. *Stručný přehled estonské literatury*. Balt-East, Praha 1997, 2., laajennettu vydání 2003.

303 VALTON, Arvo. Neznámý skladatel. In *Baltskou cestou*. Skandinávský dům, Praha 2009, s. 42–44. Přel. Petra Hebedová a Iivi Zájedová; VALTON, Arvo. Pět básní ze sbírky. In *Baltskou cestou*. Skandinávský dům, Praha 2009, s. 50–51. Přel. Iivi Zájedová a Jiří Žáček; VALTON, Arvo. Příběh urozeného pána. In *Baltskou cestou*. Skandinávský dům, Praha 2009, s. 47–49. Přel. Petra Hebedová a Iivi Zájedová.

304 VÄLJATAGA, Märta. Čekání na velký estonský román: estonské literární perspektivy. *Host* 25, 2009, 1, s. 99–104. Přel. Martina Neradová.

305 SLABIHOUDOVÁ, Naděžda. Estonsky psaná literatura. In ZAHRADNÍČKOVÁ, Hana (ed.). *Literatura ve světě 2004*. Gutenberg, Praha 2005, s. 67–72; SLABIHOUDOVÁ, Naděžda. Estonsky psaná literatura. In SCHLEISSOVÁ, Eva (ed.). *Literatura v Evropě*. Gutenberg, Praha 2006, s. 82–86; SLABIHOUDOVÁ, Naděžda. Estonsky psaná literatura. In KITZLER, Petr (ed.). *Literatura ve světě 2006–2007*. Gutenberg, Praha 2007, s. 118–123.

306 SLABIHOUDOVÁ, Naděžda. Estonská literatura. In *Slovník pobaltických spisovatelů*. Libri, Praha 2003; 2. vydání 2008, s. 11–15.

307 KOŘENÝ-PÖLLICH, Dušan. Etnofuturismus – návrat mýtu? Nový směr v literaturách uralských národů. *Aluze* 2008, 3, s. 113–116.

308 KROSS, Jaan. Tři morové rány (*Kolme katku vahel*). *Plav* 6, 2010, 12, s. 16–19. Přel. Milan Michael Horák; EHIN(OVÁ), Kristiina. Mateřská dovolená (*Ma puhkus oli lühike – Ikka veel ma pole suutnud – Äratend*). *Plav* 6, 2010, 12, s. 37. Přel. Petra Hebedová; KAREVA (KAREVOVÁ), Doris. Básně (*Mis sest, et elu – Läks unes segi – Päev, päev, ära püüa mind – Kes valguses elab, ei vanu – Tähtede sadu tiheneb üha – Tundub, et tuleb tund – Mu metafüüsika*). *Plav* 6, 2010, 12, s. 34–36. Přel. Milan Michael Horák; PILV, Aare. Osвобоjuje poezie? (*Kas luule teeb vabaks?*). *Plav* 6, 2010, 12, s. 5. Přel. Michal Vaněk; RAUD, Rein. Bratr (*Vend*). *Plav* 6, 2010, 12, s. 31–33. Přel. Petra Hebedová; TODE, Emil. Hraniční země (*Piiririik*). *Plav* 6, 2010, 12, s. 26–29. Přel. Petra Hebedová; KIVIRÄHK, Andrus. Muž, který rozuměl hadí řeči (výňatek z díla *Mees, kesteadis ussisonu*). *Plav* 6, 2010, 12, s. 11–15. Přel. Naděžda Slabihoudová.

se Kivirähka *Mees, kes teadis ussisõnu*. Celý román v překladu Naděždy Slabihoudové vyšel knižně hned následující rok³⁰⁹ a v časopise *Tvar* vyšla na román recenze.³¹⁰ Recenzi doprovázel překlad úryvku Kivirähkova románu pro děti *Leiutajateküla Lotte (Lotka z osady vynálezců)*.³¹¹

V roce 2016 vyšel Petry Hebedové překlad drobných textů ve dvojčíslé časopisu *Plav* věnovaném *topoi* evropských ostrovů,³¹² překlad historického románu Meelise Friedenthala *Mesilased (Včely)*,³¹³ jenž vzbudil velkou pozornost,³¹⁴ a v roce 2017 se ke knižnímu uměleckému překladu vrací³¹⁵ Jonatan Tomeš historickým románem *Palveränd (Pout)* Tiita Aleksejeva.³¹⁶ Vedle již zmíněných reedicií antologií světových pohádek, mezi nimiž byly i pohádky estonské, vyšlo v roce 2016 vydání překladů Eduarda Basse s titulem *Koráb pohádek*. V antologii je znovu vydaná estonská pohádka *Zlodějský učeň*.³¹⁷

309 KIVIRÄHK, Andrus. *Muž, který rozuměl hadí řeči (Mees, kes teadis ussisõnu)*. Kniha Zlín, Zlín 2011. Přel. Naděžda Slabihoudová.

310 KŮROVÁ, Zuzana. Mluvicí zmije a spol. *Tvar* 2012, 14, s. 23.

311 KIVIRÄHK, Andrus. *Lotka z osady vynálezců (výňatek z díla Leiutajateküla Lotte)*. *Tvar* 2012, 14, s. 16. Přel. Naděžda Slabihoudová.

312 ÖNNEPALU, Tõnu. Ráj. *Plav* 10, 2016, 7–8, s. 70–75. Přel. Petra Hebedová; EHIN(OVÁ), Kristiina. Chráněná oblast. *Plav* 10, 2016, 7–8, s. 76–78. Přel. Petra Hebedová.

313 FRIEDENTHAL, Meelis. *Včely (Mesilased)*. dybbuk, Praha 2016. Přel. Petra Hebedová.

314 BĚLUNKOVÁ, Libuše. Hypochondrium v nepořádku (*Včely*). In *A2* 2016, 23, [online]. © 2005–2017 A2 kulturní čtrnáctideník [Cit. 4. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2016/23/hypochondrium-v-neporadku>; FOŘT, Bohumil. Člověk a melancholie (*Včely*). In *iliteratura.cz* [online]. [Cit. 4. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/37689/friedenthal-meelis-vcely>; NAGY, Ladislav. Hnilobná pachuť lidské viny (*Včely*). *Lidové noviny* 6. 9. 2016, s. 8.

315 Jonatan Tomeš pro česká divadla průběžně překládal dramata Jaana Tättého. Ta však nevycházela knižně.

316 ALEKSEJEV, Tiit. *Cesta do svaté země (Palveränd)*. Dauphin, Podlesí 2017.

317 *Zlodějský učeň*. In BASS, Eduard. *Koráb pohádek*. MuniPress, Brno 2016, s. 191–193. Přel. Eduard Bass.